

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Hildegarda Raszyková

Profesní etika notářů v České republice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tomáš Friedel, Ph.D.

Katedra: Katedra politologie a sociologie

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. 02. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 114 170 znaků včetně mezer.

Hildegarda Raszyková

V Praze dne 20. 02. 2024

Poděkování

V první řadě chci touto cestou srdečně poděkovat Mgr. Tomáši Friedelovi, Ph.D. za vstřícné vedení diplomové práce a za podnětné rady a připomínky. Dále patří velké poděkování mojí rodině, partnerovi Maxovi, a především mojí blízké přítelkyni Kristýně, která mi byla při psaní velkou podporou.

ÚVOD	5
1. ETIKA A MORÁLKA	6
1.1 ETIKA.....	6
1.1.1 Dělení etiky.....	6
1.2 MORÁLKA	8
1.3 ETIKA, MORÁLKA A PRÁVO.....	8
2. PROFESNÍ ETIKA	9
2.1 PROFESNÍ ETIKA VYBRANÝCH PRÁVNICKÝCH POVOLÁNÍ.....	10
2.1.1 Profesní etika advokátů.....	10
2.1.2 Profesní etika soudců	11
2.1.3 Profesní etika soudních exekutorů	12
3. PROFESNÍ ETIKA NOTÁŘŮ V ČESKÉ REPUBLICE	13
3.1 VÝVOJ A DĚJINY NOTÁŘSKÉ ETIKY	13
3.1.1 Počátky notářství na našem území	13
3.1.2 Notářství od husitských dob do roku počátku 19. století.....	16
3.1.3 Rok 1848 až 1945.....	17
3.1.4 Období socialismu.....	18
3.1.5 Rok 1989 až současnost.....	19
3.2 NOTÁŘ A ČINNOST NOTÁŘE V SOUČASNOSTI	20
3.2.1 Sepisování veřejných listin o právních jednáních	21
3.2.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení.....	22
3.2.3 Notářské úschovy.....	22
3.2.4 Další a jiná činnost notářů.....	23
3.2.5 Notář jako soudní komisař	23
3.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA NOTÁŘSTVÍ	24
3.4 ZÁKLADNÍ ZÁSADY NOTÁŘSTVÍ.....	28
3.5 NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY	36
3.5.1 Notářské organizace.....	38
3.6 ETICKÉ KODEXY NOTÁŘSKÉ PROFESE V ČESKÉ REPUBLICE	40
3.6.1 Etické kodexy notářské profese ve vybraných evropských zemích.....	43
3.7 DOHLED A KÁRNÉ ŘÍZENÍ	46
3.7.1 Dohled.....	46
3.7.2 Kárná odpovědnost a kárné řízení	47
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54

ÚVOD

Notářství je jednou z právnických profesí, která se v České republice těší velké přízni a jedná se o respektované a uznávané povolání. K řádnému výkonu notářské profese však není zapotřebí pouze splnění zákonných předpokladů, které se týkají především dosaženého vzdělání a vykonané praxe, ale je taktéž třeba dbát na dodržování základních zásad profesní etiky notářů – jenom tak totiž může být zachována důvěra laické veřejnosti v tento stav.

Cílem této diplomové práce je především vysvětlení základních pojmů a souvislostí v oblasti profesní etiky a též podrobný rozbor zásad profesní etiky notářů. Dále se tato diplomová práce zaměřuje na popis aktuálního stavu profesní etiky notářů v České republice s odkazem na její historický vývoj a ilustraci aktuální právní úpravy notářské etiky. Prostřednictvím metody komparace a metody analýzy má tato diplomová práce stanoven za cíl porovnat situaci v oblasti etických kodexů notářů České republiky se situací ve Slovenské republice a v Polské republice.

Tato diplomová práce je systematicky členěna do tří segmentů. Pro účely srozumitelnosti se diplomová práce nejprve obecně zaměřuje na problematiku etiky, dále se zabývá aspekty profesní etiky vybraných právnických povolání a v poslední části se diplomová práce zabývá profesní etikou notářů v České republice a ve vybraných evropských státech.

První část je věnována fenoménům etiky a morálky a jejich syntéze s právem, přičemž je důraz kladen především na různá odvětví etiky a jejich souvislost s etikou profesní. Část druhá je zaměřena na téma profesní etiky a v jejím rámci jsou popsány profesní etiky jiných právnických profesí. Třetí, poslední část zkoumá profesní etiku notářů v České republice a je započata exkurzem do historie notářství a notářské etiky na našem území. Na tuto kapitolu navazuje zhodnocení aktuálního stavu notářství a notářských etických kodexů České republiky s vyložením aktuální právní úpravy a podrobným rozbohem základních zásad profesní etiky notářů na našem území. Poslední kapitola třetí části diplomové práce je zaměřena na výkon státního dohledu a na kárné řízení, tedy na prevenci a na kárné postihy v rámci notářského stavu.

Toto téma si autorka vybrala především z důvodu vlastního zájmu o notářský stav, neboť sama vykonala letní praxi u notáře v Litoměřicích a poté pracovala v notářské kanceláři v Praze.

1. ETIKA A MORÁLKA

První kapitola této diplomové práce je věnována fenoménům etiky, morálky a práva a představuje tak klíčový krok k porozumění tomuto trojstrannému vztahu těchto tří jevů, jež utvářejí hodnoty a charakter naší společnosti. Morálka, etika a právo hrají zásadní roli v lidském chování a rozhodování, a tudíž je jejich vzájemné propojení často bohaté a stejnou měrou i konfliktní. Tato část diplomové práce bude zaměřena na analýzu jejich vzájemných vazeb, kdy budou podrobně zkoumány společné rysy a odlišnosti mezi nimi a bude představen komplexní pohled na to, jak tyto faktory společně ovlivňují normy a hodnotové systémy, jež formují lidské jednání v různých oblastech života.

1.1 Etika

Termín etika vychází z řeckého slova *éthos*, přičemž tento pojem byl poprvé užit řeckým filozofem Aristotelem, který takto označil disciplínu, jež zkoumá lidské chování a charakterové rysy člověka z pozice dobra a zla.¹ Arno Anzenbacher ve svém díle Úvod do etiky uvádí, že původní význam slova *éthos* se týkal zvířat a místa jejich stájí, jakož i způsobu jejich života, avšak v přeneseném významu se týkal též lidského obydlí. Z tohoto významu došlo k transformaci výkladu pojmu do dnešní podoby, kdy označuje chování jednotlivce vzhledem k mravům společnosti.² V současné době je etika považována za vědní obor, který je taktéž filozofickou naukou o odpovědném jednání uvnitř lidského spolubytí, přičemž předmětem zkoumání této vědní disciplíny je morálka.³

1.1.1 Dělení etiky

Etiku dělíme na čtyři základní odvětví, a to na etiku deskriptivní, normativní etiku, metaetiku a aplikovanou etiku.⁴

¹ JANOTOVÁ, Helena; SCHELLE, Karel a SCHELLEOVÁ, Ilona. Profesionální etika. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-42-2.

² ANZENBACHER, Arno. Úvod do etiky. Vyd. v tomto překl. 3., v nakl. Academia 2. Praha: Academia, 2001, c1994, str. 17. ISBN 80-200-0953-1.

³ HAPLA, Martin a FRIEDEL, Tomáš. Profesionální etika právníků. Merit coursebook selection. Brno: Nugis Finem Publishing, [2022], str. 44. ISBN 978-80-7614-007-3.

⁴ THOMPSON, M. Přehled etiky. Filozofie (Portál). Praha: Portál, 2004, str. 11-14. ISBN 80-7178-806-6.

Deskriptivní etika

Deskriptivní etika je též nazývána popisná či komparativní etika a jejím cílem je zkoumání toho, jak určitá společnost nahlíží na mravní hodnoty a jaká podle nich činí rozhodnutí. Jak již název napovídá, deskriptivní etika nenazírá na to, co je dobré či špatné, ale konkrétní situace pouze objektivně nahlíží.⁵

Normativní etika

Pro oblast profesní etiky jsou klíčové primárně poznatky normativní etiky, neboť normativní etika obsahuje obecné vědomosti, k nimž teorie dospívá, aplikované na konkrétní situace.⁶ Normativní etika zkoumá normy, kterými se členové společnosti poté řídí, a pokládá si otázky deontologické – otázky ohledně toho, co by člověk měl dělat – a otázky axiologické – otázky ohledně toho, co utváří řádný život.⁷ Normativní etika se dále dělí na tři základní teorie:

- **Etika ctnosti:** Základním principem etiky ctnosti je to, že obecnými etickými principy se stávají ctnosti zastávané nositelem, přičemž je kladen velký důraz na dobrý charakter nositele.
- **Deontologická etika:** Deontologie je směr etiky, který říká, že se člověk má přesně řídit podle předem pevně stanovených pravidel.
- **Konsekvencialismus:** Konsekvencialismus je etická nauka o následcích sociálně, mravně a morálně pozitivního i negativního chování a jednání člověka. Především je důraz v této nauce kladen na důsledky lidského jednání.

Metaetika

Metaetika, taktéž nazývána analytická etika, zkoumá jazykovou formu morální normy. Metaetika si klade za cíl objasňovat etické termíny a odvozovat z nich etické koncepce, a to prostřednictvím

⁵ THOMPSON, cit. 4, str. 12.

⁶ HAPLA a FRIEDEL, cit. 3, str. 51.

⁷ THOMPSON, cit. 4, str. 12.

otázek, které si pokládá, jimiž jsou například: *Jaký je význam vět, kterými vynášíme mravní hodnocení? Co je dobro a co je zlo?*⁸

Aplikovaná etika

Aplikovaná etika je nejdůležitějším a nejrozsáhlejším odvětvím etiky a vztahuje se ke konkrétním oblastem lidského života, neboť v jejím rámci aplikujeme morální normy, jež jsou zpravidla formulované v rámci normativní etiky, na řešení konkrétních situací. Právě aplikovanou etiku lze dále členit na etiku právnických profesí a etiku ostatních profesí.⁹

1.2 Morálka

Morálka pochází z latinského slova *moralitas*, jejím slovním základem je slovo *mos* nebo *moris*, které původně značilo vůli, mrav či řád a taktéž povinnosti uložené jedinci prostřednictvím předpisů a dále označuje tradice a obyčeje.¹⁰ Morálka je soubor norem, pravidel, ctností a hodnot, jež determinují, zda něco je či není správné či nesprávné.¹¹ Ačkoliv je pojem morálka a etika laicky často zaměňován, liší se především v tom, že morálka má oproti etice vždy konkrétní subjekt, tedy nositele, a jinými slovy je tedy morálka souborem hodnot, norem a pravidel regulujících lidské chování ve společnosti. Právo jako takové má svoje základy v etice i v morálce, avšak na rozdíl od právních norem nejsou etické normy či morální normy vymahatelné státem.¹²

1.3 Etika, morálka a právo

Je-li etika naukou o odpovědném chování jedince ve společnosti a morálka je souborem norem a pravidel tohoto chování, tak poté vyvstává otázka, jak se s tímto vším pojí právo? Právo je *multidimenzionální fenomén* – je to systém norem a pravidel, jenž upravuje lidské chování tak, jak

⁸ THOMPSON, cit. 4, str. 12.

⁹ THOMPSON, cit. 4, str. 13.

¹⁰ ANZENBACHER, cit. 2, str. 17.

¹¹ HAPLA a FRIEDEL, cit. 3, str. 44.

¹² JANOTOVÁ, SCHELLE, a SCHELLEOVÁ, cit. 1, str. 14.

určil zákonodárce, a to prostřednictvím zákonů a jiných právních předpisů.¹³ Etiku, morálku a právo pojí společný zájem na tom, co je vhodné pro společnost, avšak přístup k tomu zaujímá každý z těchto fenoménů odlišný. Ačkoliv etika směřuje k tomu, co je vhodné pro společnost jako takovou, není to, co je pro ni dobré, v etice předem dáno, a vždy je nutné význam nalézat, kriticky hodnotit a opětovně zkoumat. Morálka oproti tomu vyhledává celospolečenské blaho, o němž panuje celospolečenský konsent a je to tudíž již osvědčeno. Právo naproti tomu pátrá po takovém stavu, jež je nezbytný k udržení normální a funkční společnosti. Etika, morálka a právo jsou tedy jevy, jež mají stejný cíl, avšak dosahují ho různými způsoby.

2. PROFESNÍ ETIKA

Za účelem zkoumání oblasti profesní etiky je nejdříve podstatné porozumět samotnému pojmu. Latinský termín *professio*, tedy přiznání k povolání či řemeslu, je dle Sociologické encyklopedie Sociologického ústavu Akademie věd do češtiny překládán jako povolání, nebo také soubor odborností, jímž je podložen výkon povolání.¹⁴ Většina autorů však nerozlišuje pojmy „*profese*“ (povolání) a „*zaměstnání*“. Jedním z mála autorů, jež těmto pojmům přiřazuje odlišný význam je však Zuzana Herzogová¹⁵, která „*profesi*“ specifikuje tím, že na rozdíl od zaměstnání si vykonavatel profese musí osvojit určité odborné dovednosti a jsou vytvořeny konkrétní nároky spjaté s touto přípravou, přičemž existuje státem regulovaný a garantovaný systém, jenž tuto odbornou přípravu umožňuje. Nadto Herzogová uvádí jako rozlišující prvek existenci profesních organizací a komor, která nejenže profesi reprezentují navenek, ale taktéž vytvářejí interní etické kodexy.¹⁶

Profesní etika je jednou z disciplín aplikované etiky a jedná se o souhrn pravidel a standardů řádného výkonu určitého povolání. Profesní etika nejenže poskytuje rámec žádaného chování, ale taktéž stanovuje povinnost sankcionovat nežádoucí projevy chování.¹⁷ V dnešní době je veškerá výdělečná činnost regulována právními předpisy, a jelikož právo je minimem morálky, tyto

¹³ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 7. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, str. 21. ISBN 978-80-7380-652-1.

¹⁴ Sociologická encyklopedie: Profese [online]. 2018 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Profese>.

¹⁵ HERZOGOVÁ, Zuzana. Policejní etika. Praha: Zuzana Herzogová, 2003, str. 70. ISBN 80-238-9984-8.

¹⁶ HERZOGOVÁ, cit. 13, str. 70.

¹⁷ JANOTOVÁ, SCHELLE, a SCHELLEOVÁ, cit. 1, str. 17.

předpisy společně vytvářejí tzv. *morální minimum*, přičemž profesní etika je nástroj, který dále reguluje výkon profesní činnosti. Profesní etika právníků je upravena prostřednictvím morálních a etických kodexů, které regulují profesionální chování právníků. Tyto etické kodexy stanovují standardy poctivosti a důvěryhodnosti, které se od právníků očekává při poskytování právních služeb klientům a při jednání s ostatními účastníky právního systému.

Profesní etika každého vykonavatele právníckého povolání obecně zahrnuje pravidla týkající se důvěrnosti informací o klientech, dále též zásady v oblasti střetu zájmů, odpovědnosti a spravedlnosti vůči soudním orgánům a zachování profesionálního jednání a integrity. Organizace, jako jsou například advokátní komory, často vyvíjejí a prosazují etické normy k zajištění kvality a důvěryhodnosti v právní oblasti. Očekává se, že právníci budou dodržovat tyto etické normy a pokyny v rámci své profesní odpovědnosti.

2.1 Profesní etika vybraných právníckých povolání

Ačkoliv jsou obecně zásady profesní etiky pro právníky napříč různé právní profese zcela totožné, je nutné mít na paměti, že i přes existenci těchto obecných pravidel je každá právnícká profese, včetně notářů, velmi specifická a má tudíž soubor vlastních norem a pravidel, které jsou stanoveny profesními organizacemi a právními předpisy. Pro porovnání bude stručně představena profesní etika advokátů, soudních exekutorů a dále profesní etika soudců.

2.1.1 Profesní etika advokátů

Advokátní etika je – na rozdíl od notářské etiky – velmi hojně popsané téma. Hlavními právními předpisy, které tuto oblast upravují jsou zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“), přičemž dle ust. § 4 zákona o advokacii je advokátem ten, kdo je zapsaný v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou. Na toto ustanovení neodmyslitelně navazuje ust. § 5 zákona o advokacii, které dále specifikuje, že Česká advokátní komora zapíše do seznamu advokátů na základě písemné žádosti toho, kdo je plně svéprávný a zároveň získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo, vykonal po dobu alespoň tří let právní praxi jako advokátní koncipient, je bezúhonný a nebylo mu uloženo kárné opatření vyškrcnutí ze seznamu advokátů. Dalšími požadavky je absence pracovního či služebního poměru k České advokátní komoře či absence

výkonu činnosti neslučitelné s výkonem advokacie a v neposlední řadě složení advokátní zkoušky. Důležitými ustanoveními zákona o advokacii jsou zejména §§ 16 až 31, které stanovují práva a povinnosti advokátů. Advokáti na rozdíl od notářů mají vlastní etický kodex, a to předpis s názvem Usnesení představenstva České advokátní komory z 31. října 1996 uveřejněné pod č. 1/1997 Věstníku České advokátní komory v platném znění (Etický kodex). Pravidla vyplývající ze zákona o advokacii a Etického kodexu jsou platná a závazná pro všechny advokáty a dále pro hostující evropské advokáty a pro usazené evropské advokáty při poskytování právních služeb na území České republiky, přičemž advokátní koncipienti jsou vázáni těmi ustanoveními Etického kodexu, jež se jich mohou týkat a taktéž obchodní společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie a zahraniční právnické osoby vykonávající advokacii jsou pravidly přiměřeně vázány. Samotný zákon o advokacii s existencí Etického kodexu počítá, neboť v ust. § 17 stojí: *„Advokát postupuje zejména při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis.“* Tímto stavovským předpisem¹⁸ je právě Etický kodex. Stejně jako notáři mají i advokáti svoji profesní organizaci, jež nese název Česká advokátní komora. Česká advokátní komora je největší samosprávnou právnickou organizací v České republice¹⁹ sdružující advokáty, přičemž členství v této organizaci je – stejně jako je tomu u notářů – povinné. Samotný Etický kodex je hmotněprávním předpisem s veřejnoprávní povahou a skládá se z preambule a ze čtyř částí. V části první je vymezena osobní a věcná a působnost pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů v České republice. Část druhá je věnována pravidlům profesní etiky advokátů a je rozdělen do oddílů, jež se zabývají všeobecnými pravidly, povinnostmi advokáta ke klientovi a ke stavu a v neposlední řadě povinnostmi advokáta v řízení před soudy a jinými orgány. Část třetí se zabývá pravidly soutěže advokátů, a to především tím, aby soutěž byla poctivá, dále se ale též zabývá označením a firmou advokáta, reklamou či svobodnou volbou advokáta. Etický kodex taktéž stanovuje podmínky kárné odpovědnosti advokátů.²⁰

2.1.2 Profesionální etika soudců

¹⁸ Stavovské předpisy jsou interní předpisy vydávané orgány Notářské komory České republiky a regionálními notářskými komorami, které jsou závazné pouze pro notáře.

²⁰ ČERMÁK, Karel, VYCHOPEŇ, Martin. Etický kodex – komentář (čl. 1-34). In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslava kol. Zákon o advokacii. Komentář. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 439. ISBN 978-80-7179-248-2.

Soudnictví je vysoce regulovaná právnická profese, jenž se vyznačuje důrazem kladeným na kvalifikaci a silný etický a morální kompas soudců. Podle ust. § 60 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“) je předpokladem pro výkon funkce soudce státní občanství České republiky plná svéprávnost a bezúhonnost, zkušenosti a morální vlastnosti jež dávají záruku řádného výkonu funkce, dosažení 30 let věku ke dni jmenování do funkce a souhlas s přidělením k určitému soudu. Soudci mají na rozdíl od notářů svůj vlastní etický kodex, čímž je Etický kodex soudců, který vznikl jako reakce na hodnotící zprávu protikorupční skupiny Rady Evropy (GRECO), kterou Česká republika obdržela během 72. plenárního zasedání v Štrasburku dne 1. července 2016 v rámci *Čtvrtého hodnotícího kola* vztahujícího se k *Prevenici korupce mezi členy Parlamentu, soudci a státními zástupci*. České republice bylo doporučeno zavést etický kodex pro všechny soudce s přidáním vysvětlujících poznámek a příkladů. Soudcovská unie České republiky nato na svém 15. výročním shromáždění Etický kodex soudců dne 26. 11. 2005 přijala. Tento Etický kodex vymezuje čtyři nejdůležitější atributy soudce a následně poskytuje komentář k různým zákonům a poukazuje na příklady z judikatury.²¹ Těmito hlavními vlastnostmi je nezávislost, nestrannost, rovnost, bezúhonnost, důstojnost, odbornost a svědomitost – jedná se tedy o vlastnosti, které jsou vyžadovány i na notářích.

2.1.3 Profesionální etika soudních exekutorů

Soudní exekutor je svobodné právnické povoláním, které je z právnických profesí v České republice nejmladší, neboť toto povolání bylo zavedeno ust. § 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), který vešel v účinnost dne 1. května 2001. Soudní exekutorem se může stát státní občanem České republiky, který získal vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru právo, má za sebou tříletou exekutorskou praxi a vykonal odbornou exekutorskou zkoušku. Jmenování exekutorů probíhá, stejně jako u notářů, na základě zásady numerus clausus, a stejně jako notáře jmenuje do funkce ministr spravedlnosti. Soudní exekutor musí být stejně jako notář nezávislý, bezúhonný, musí ctít veškeré zákony a mimo jiné je vázán povinností mlčenlivosti.²² Soudní exekutoři se stejně jako notáři povinně sdružují,

²¹ Etický kodex: Etické zásady chování soudce. ANGYALOSSY, HAVELEC A KOL. Nejvyšší soud České republiky [online]. Brno, 6. 2020 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/\\$file/ETICK%3%9D%20KODEX%20\(2\).pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/$file/ETICK%3%9D%20KODEX%20(2).pdf).

²² Exekutorská komora: Kdo je soudní exekutor? [online]. 2012 [cit. 2023-11-10]. Dostupné z: [https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/789-5-kdo-je-soudni-exekutor?w=.](https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/789-5-kdo-je-soudni-exekutor?w=)

a to v Exekutorské komoře České republiky, která se dále skládá z prezidia, revizní komise, kontrolní komise, kárné komise, zkušební komise, právní a legislativní komise, vzdělávací komise, mediální komise, IT komise a mezinárodní komise. Soudní exekutoři mají na rozdíl od notářů etický kodex, neboť dne 28. února 2006 přijal sněm Exekutorské komory zásadní dokument, jímž jsou *Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů*. Tento soubor pravidel poskytuje etický rámec pro exekutory, ale přiměřeně také pro exekutorské kandidáty a koncipienty, a dále efektivně upravuje vztahy mezi soudními exekutory a veřejností, klienty či mezi soudními exekutory navzájem. Samotný dokument je členěn na čtyři části. Mezi všeobecná pravidla pro výkon činnosti soudního exekutora patří – stejně jako u notáře – zachování důstojnosti a vážnosti stavu, přičemž je dbáno na to, aby exekutor plnil převzaté závazky.

3. Profesionální etika notářů v České republice

Po absolvování právnické fakulty v České republice mají čerství absolventi možnost zvolit si na jakou profesní dráhu se vydají, přičemž jen hrstka absolventů si zvolí profesi notáře. Po tomto svém rozhodnutí je však nutné nejenom splnit potřebné zákonné požadavky v oblasti vzdělávání a praxe, ale též se poté jako notář při výkonu svého povolání řídit základními zásadami a principy, jež tvoří základy profesní etiky notářů.

3.1 Vývoj a dějiny notářské etiky

K porozumění současnému stavu profesní etiky notářů v České republice je vhodný exkurz do historie vývoje notářství a notářské etiky na našem území. Historie notářství v České republice sahá hluboko do minulosti, a s ní se vyvíjely normy a hodnoty, jež formují mravní kompas notářů dodnes. Tato část diplomové práce se soustředí na zásadní okamžiky a události, které ovlivnily vývoj profesní etiky notářů, a zkoumá, jak se tato odnož profesní etiky přizpůsobuje současným společenským a právním výzvám a trendům. Současně tato pasáž klade důraz na význam etiky v notářské praxi a na soudobé profesní standardy.

3.1.1 Počátky notářství na našem území

Kořeny notářské profese ve světě sahají až do dob antiky, neboť již v dějinách starověkého Řecka nalzáme písaře, jež byli pověřeni sepisováním a registrací smluv do veřejných rejstříků.²³ V antickém Řecku se poprvé setkáváme s dokumenty, které můžeme označit za veřejné listiny, neboť zde převažuje prvek vykonatelnosti a pozdější legislativní úpravy dokonce explicitně rozlišovaly mezi veřejnými a soukromými listinami – a toto rozlišení je nejenom v notářské praxi zachováno dodnes.²⁴

Vývoj českého notářství byl spojen s vývojem českého státu a českého soudnictví. Taktéž na našem území se poté ve středověku objevovali písaři při soudech, jejichž úkolem bylo sepisovat průběh soudního jednání a dále provádět zápisy do župních a zemských desek²⁵, přičemž předpokladem pro výkon této činnosti byla – stejně, jako je tomu v současné době – velmi dobrá znalost práva. Mimo to existovali královští písaři, biskupští písaři či městští písaři, jež užívali označení, které je podobné dnešnímu notáři, a to označení *notarius*, *protonotarius* či *vícenotarius*.²⁶

Počátky notářského stavu datujeme v českých zemích do 12. století, přičemž se notářství objevilo až v důsledku recepce římského práva po styku s Itálií.²⁷ První písemnou zmínku o tzv. *notarius* nalezneme již v Kosmově kronice z první poloviny 12. století, avšak existence prvních notářů je doložena až z doby vlády krále Vladislava II. v druhé polovině 12. století.²⁸ Velice významnou postavou dějin notářství je Jindřich z Isernie neboli Henricus de Irsenia, který je označován za prvního veřejného notáře, neboť po příchodu do Prahy z Neapole v roce 1270 s sebou přivezl i velké množství právních vědomostí, které zde poté aplikoval. Jindřich z Isernie byl aktivní v kanceláři panovníka Přemysla Otakara II a na pražském Vyšehradě založil první notářskou školu, která fungovala do roku 1274.²⁹ V této době byla notářská činnost výsostně především pro duchovní. Notáře měl v této době pravomoc jmenovat král či papež. Králem jmenovaní notáři se nazývali *autoritate imperialii* a papežem jmenovaní notáři se nazývali *autoritate apostolica*, přičemž rozdíl mezi nimi spočíval v teritoriu výkonu jejich činnosti – *autoritate imperialii* směli

²³ KINDL, Vladimír a SKŘEJPEK, Michal. Právnický stav a právnické profese v minulosti. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-030-2.

²⁴ BRÁZDA, J., BÉBR, R., ŠIMEK, P. Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc. Praha: Academia 1976, str. 8.

²⁵ Zemské desky byly předchůdcem pozemkových knih, tedy dnešního Katastru nemovitostí.

²⁶ BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 44.

²⁷ BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 44.

²⁸ BALÍK, Stanislav. Dějiny notářství v českých zemích. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, str. 30. ISBN 978-80-260-5768-0.

²⁹ JINDŘICH, M. Notářství v českých zemích do roku 1949. AD NOTAM Jubilejní číslo/2003, str. 2. [online] dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>.

vykonávat notářský úřad pouze na území ovládané daným panovníkem, zatímco *autoritate apostolica* byli oprávněn k výkonu na všech územích ovládaných církví.³⁰

Doba od poloviny 13. století do poloviny 14. století je po celé Evropě charakterizována mezi jiným i mimořádně vysokou aktivitou v oblasti právní kultury a na poli zákonodárství a kodifikace práva obzvláště.³¹ V průběhu 13. století došlo k etablování notářské profese, čímž byly na notáře kladeny i větší požadavky – zájemce musel složit zkoušku *iuxta sacroum constitutionem canonum et tenorem* a zároveň byl povinen panovníkovi složit do rukou slib věrnosti – již zde tedy byly položeny základy dnešní profesní etiky notářů, neboť i v dnešní době je předpokladem pro výkon notářského povolání složení zkoušky a dále slib danou osobu zavazuje k profesní odpovědnosti a angažovanosti.³² Další prameny dokládají existenci druhého významného notáře, pražského a vyšehradského kanovníka Velislava, jenž byl jmenován králem Václavem II a jenž v roce 1294 vydal právní předpisy o notářích.³³ Tomu, aby byli notáři jmenováni panovníkem se snažil čelit Arnošt z Pardubic v provinciálních statutech z roku 1349 tím, že zakázal, aby se ten, kdo nebyl jmenován příslušným biskupem, stal notářem a zhotovoval instrumenty³⁴. Český panovník Karel IV. na tuto snahu navázal tím, že měl v úmyslu vydat zákonnou normu upravující notářský stav. Tou měl být předpis s názvem *Maiestas Carolina*, jehož návrh byl vyhotoven roku 1349, a který ve své čtyřicáté kapitole pojednával o veřejných notářích a jejich kvalifikaci, avšak pro odpor stavů se tento předpis nikdy nestal zákonem, i tak ale figuroval jako významný právní text a učebnice.³⁵ Karel IV. také uděloval právo jmenovat veřejné notáře i jiným osobám než pražskému arcibiskupovi. K tomu, aby se osoba stala notářem, nebylo třeba právnického vzdělání, ale daný zájemce se musel podrobit zkoušce a musel mít také dobrou znalost latiny. Rovněž jmenovaný notář musel podle zmocnění Arnošta z Pardubic ke jmenování nových notářů z 1. května 1358 složit slib. Do úřadu byl veřejný notář po přednesení přísahy uveden po italském vzoru políbením a slavnostním odevzdáním pera a kalamáře.³⁶

Během času počet notářů narůstal, což však mělo za následek strmý úpadek úrovně notářské profese, neboť bylo více notářských úřadů, než bylo možné regulovat.³⁷

³⁰ BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 45.

³¹ JINDŘICH, cit. 26, str. 3.

³² BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 45.

³³ BALÍK, cit. 25, str. 31.

³⁴ Instrumenty byly listiny zhotovované veřejnými notáři na žádost stran.

³⁵ BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 45.

³⁶ BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 45.

³⁷ BALÍK, cit. 25, str. 47-48.

3.1.2 Notářství od husitských dob do roku počátku 19. století

Během husitské doby došlo k úplnému úpadku notářské profese, neboť ozbrojené konflikty vedly k rozvratu právního systému a k přerušení řádné správní činnosti, a tak po tuto dobu nebyly vedeny ani zemské desky.³⁸ V letech 1420 až 1437 nezasedal Zemský soud a namísto právních prostředků byly používány prostředky násilné. Velká část inteligence emigrovala do zahraničí, kde nadále vykonávala notářskou činnost. V roce 1409 byl panovníkem Václavem IV. vydán Dekret kutnohorský, který započal zánik pražského právního učení, neboť Dekret úplně opomíjel právní část pražské univerzity.

Po skončení husitských válek došlo k nastolení nových politických i náboženských poměrů. K opětovnému rozvoji notářství došlo až za vlády habsburského panovníka Ferdinanda I, jenž byl zvolen českým králem v roce 1526, což mělo za následek splynutí českého a rakouského notářství – české právo, a tedy i instituce notářství tak sdílely osud rakouských zemí. V našich zemích byl tudíž převzat notářský řád císaře Maxmiliána I.³⁹ Notářský řád císaře Maxmiliána I, pochází z roku 1512, jehož preambuli stojí, že: „*úřad veřejných notářů ... je nezbytný nejen k výkonu spravedlnosti a zachování míru...*“, tedy v tomto ustanovení nalezneme další předchůdce jedné z nejdůležitějších současných zásad profesní etiky notářů, a to zásadu předcházení sporů. Kromě toho bylo dle maximiliánského notářského řádu: „*úkolem notářů spisovati smlouvy, listiny o právních jednáních, poslední vůle atd., kteréžto listiny byly zákonem za veřejné prohlášeny*“.⁴⁰ Notářský řád taktéž stanovoval povinnost nahradit škodu způsobenu při výkonu notářské profese, tedy obdobu soudobé zásady objektivní odpovědnosti.

Neblahý stav notářství se však nezlepšil ani po bělohorské době a první impulz ke zlepšení situace dal až císař Karel VI. Dekretem ze dne 1. března 1725, ve kterém stanovil povinnost podrobení se zkoušce.⁴¹

Ani vláda v jiných oblastech pokrokových Habsburků nezaručila rozkvět notářství. Za vlády Josefa II. sice vzkvétala advokacie, avšak notářství se stalo okrajovou profesí, neboť Jozefínský soudní řád stanovoval, že veřejnými listinami jsou pouze směneční protesty. Patent z 9. dubna

³⁸ BALÍK, cit. 25, str. 36.

³⁹ BALÍK, cit. 25, str. 55.

⁴⁰ JINDŘICH, cit. 26, str. 4.

⁴¹ BALÍK, cit. 25, str. 56.

1782, č. 41 sb. Z. s. sice opravňoval notáře zastupovat laiky v obchodních a směnečných sporech, ale notariát byl okleštěn patentem ze dne 14. dubna 1824, č. 1989 sb. Z. s., který odňal pravomoc tohoto zastupování těm, kteří neměli právnický doktorát a nebyli oprávněni vykonávat advokacii.⁴²

3.1.3 Rok 1848 až 1945

Mezi roky 1848 a 1850 zasedali dva význačné sněmy, a to říšský sněm v Kroměříži a celoněmecký sněm ve Frankfurtu nad Mohanem. Zde byl avizován návrh reformy notářství, která nabyla účinnosti ke dni 1. července 1850, kdy začala fungovat nová soudní organizace. Na popud toho navrhnul ministr spravedlnosti Anton Schmerling císaři založení notářského stavu, který tak učinil rozhodnutím ze dne 9. května 1850.⁴³

K řádnému fungování notariátu bylo zprvu zapotřebí připravit notářský řád, který byl z velké části inspirovaný francouzským právem. Nakonec byl dne 29. září 1850 vydán Rakouský notářský řád patentem č. 366 sb. Z. s. a notářům stanovoval právo sepisovat spisy, kterým zákon přisuzoval zvláštní účinky. Notářský řád se ovšem ukázal jako mezerovitý a v roce 1855 byl vydán druhý notářský řád, který vycházel z toho původního, avšak zrušil závaznost notářských listin, což dále oslabilo pozici notariátu. Třetí a poslední verze byla vydána v roce 1871 a byla účinná až do roku 1938, kdy se Rakousko stalo součástí německé říše.⁴⁴

Etapa, začínající rokem 1871, je pro vývoj současného českého notářství zásadní, neboť od účinnosti nového notářského řádu z roku 1871 notářství upevnilo svoji pozici ve společnosti a ustálila se notářská samospráva.⁴⁵ Notářský řád zavedený zákonem ze dne 25. 7. 1871, č. 75 ř.z. byl vyhlášen v XXXII. částce říšského zákoníku, která byla vydána dne 1. 8. 1871 a účinnosti nabyl dne 1. 11. 1871.⁴⁶ Tento notářský řád obsahoval zásady, jimiž se vyznačuje i dnešní profesní etika notářů, a to například zásadu mlčenlivosti, neboť v ust. § 37 stojí, že notář: „*jest účastníkům zavázán, aby jednání před ním konaná zachoval v tajnosti*“.⁴⁷

⁴² BALÍK, cit. 25, str. 56.

⁴³ BALÍK, cit. 25, str. 69.

⁴⁴ JINDŘICH, cit. 26, str. 35.

⁴⁵ BALÍK, cit. 25, str. 109.

⁴⁶ JINDŘICH, cit. 26, str. 5.

⁴⁷ Viz ust. § 37 zákona č. 75/1871, jímž byl zaveden notářský řád.

Za první republiky, tedy v letech 1918 až 1938, bylo notářství převzato v podobě, v jaké bylo upraveno v Rakousku a v Uhersku. Notářství bylo svobodným povoláním, a to jak se známkami oficiality (sepisování veřejných listin, osvědčování listin, ověřování), tak se známkami pomocného orgánu státnímu aparátu (ve formě soudní komise).⁴⁸ Rakouský notářský řád v ust. § 3 přiznával notářským spisům – veřejným listinám – za podmínky dodržení všech náležitostí vykonatelnost. Tehdejší úprava byla, stejně jako v dnešní době, postavena na principu numerus clausus a notářem se mohla stát pouze osoba splňující zákonné požadavky, která byla jmenována notářem ministrem spravedlnosti.

Období mezi lety 1938 a 1945 bylo pro notářství velice temné a je označováno za období úpadku. Na příslušníky notářského stavu se vztahovala nařízení č. 136/1940 vlády Protektorátu Čech a Moravy o právním postavení Židů ve veřejném životě, vládní nařízení č. 51/1943 vlády Protektorátu Čech a Moravy o židovských míšencích v povolání notářském, vládní nařízení č. 54/1943 vlády Protektorátu Čech a Moravy o kárných opatřeních proti politicky nespolehlivým notářům, kandidátům notářství, obhájčům ve věcech trestních, zástupcům ve věcech patentových a kandidátům patentního zastupitelství. Mnoho zástupců notářského stavu se stalo oběťmi nacistického režimu. Po skončení druhé světové války v roce 1945 bylo notářství obnoveno zákonem č. 104 ze dne 31. července 1945, kterým znovu vstoupil v platnost i třetí rakouský notářský řád.⁴⁹

3.1.4 Období socialismu

V roce 1948 se vlivem politických změn přistoupilo k přípravě nové úpravy společenských poměrů, mimo jiné i notářství. Výsledkem této snahy byl zákon č. 201/49 Sb., který nabyl platnosti dne 21. srpna 1949, a který se zabýval především úpravou notářství a krajských notářských sborů. Vlivem socialismu přestalo být notářství svobodným povoláním a byly zrušeny notářské komory. Státní notářství v Československu vznikla dne 1. ledna 1952, avšak již celé období po Únoru 1948⁵⁰ bylo poznamenáno systematickou likvidací svobodného notářského povolání.⁵¹ Dle slov čestného prezidenta Notářské komory České republiky Martina Foukala: „*státní notářství bylo*

⁴⁸ BRÁZDA, BÉBR, a ŠIMEK, cit. 23, str. 44.

⁴⁹ BALÍK, cit. 25, str. 135.

⁵⁰ Únorem 1948 je označováno období vládní krize a komunistického státního převratu v Československu, které probíhalo ode dne 17. února 1948 a vyvrcholilo dne 25. února 1948 komunistickým pučem. Následkem politického převratu došlo k přechodu od demokracie k totalitě a k připojení Československa k sovětskému bloku.

⁵¹ WAWERKA, K. Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993 [online]. 2018 [cit. 2023-09-08] Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_665-co-predchazelo-historickemu-datu-1-1-1993.

*součástí socialistické justice, ale jako nejméně významná složka bylo na její periferii. S původním notářstvím a s notářstvím, jako ho známe po jeho obnově v roce 1993 dnes, nemělo státní notářství mnoho společného“.*⁵² V roce 1948 bylo publikováno nulté číslo notářského časopisu Ad Notam, jenž byl založen na I. celostátní notářské konferenci, a tento dvouměsíčník, jenž je platformou pro vzdělávání a prezentaci notářů, je vydáván dodnes.

Další významnou právní úpravu přinesl zákon č. 116/51 Sb., který rozeznával tři oblasti činnosti státního notářství, a to činnost na žádost stran, činnost z pověření soudu a činnost ve vlastním okruhu působnosti. Tento zákon taktéž ustanovil zřízení notářských úřadů v obvodech okresních soudů a notáři se stali státními zaměstnanci. Je jednoznačné, že v době, která potlačovala podnikání a soukromé vlastnictví, klesal i význam notářství a notářských listin. Notářský úřad měl vedle tradičních úkolů spojených se sepisováním listin a projednáváním dědictví také další pravomoci. Patřily mezi ně především dozor státu nad převody nemovitostí prostřednictvím registrace smluv o převodech nemovitostí, a kromě toho měl notářský úřad za úkol vybírat daně, v té době nazývané poplatky, a to z dědictví, převodu nemovitostí a darování.

3.1.5 Rok 1989 až současnost

Po Sametové revoluci dne 17. listopadu 1989 došlo nejenom ke změnám v politice, ale bylo nutné změnit celý právní řád tak, aby odpovídal novým politickým a majetkovým poměrům společnosti. Klíčovou roli sehrálo Sdružení notářů ČR, jež bylo jako zájmové sdružení notářů ustanoveno v roce 1990, a které se významným dílem podílelo na obrození notářství jako svobodné profese. Úplný konec státního notářství nastal přijetím zákona Federálního shromáždění č. 264/1992 Sb., ze dne 28. dubna 1992, který v čl. XII zrušil notářský řád z roku 1963.

Rok 1993 je pro notářský stav velice významný, neboť právě v tomto roce byla založena historicky první samosprávná instituce notářství – Notářská komora České republiky. Volba prvních orgánů proběhla v lednu roku 1993. Zatímní státní notáři se stali notáři v obvodech okresních soudů, ve jehož obvodu do té doby působili a dne 4. ledna 1993 složili předepsaný slib do rukou ministra spravedlnosti, načež obdrželi potvrzení o své funkci notáře. Již v této době „význam notářství

⁵² KOLÁŘOVÁ, K. Notářský zápis psaný na stroji bylo dokonalé literární dílo, říká Martin Foukal [online]. 2019 [cit. 2023-12-06] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/notarsky-zapis-psany-na-stroji-bylo-dokonale-literarni-dilo-rika-martin-foukal.A190908_110402_ln_byznys_pravo_ssu

*spočívá především v jeho poslání, kterým je předcházet sporům*⁵³ – zde nalezneme tedy kořeny dnešní zásady prevence sporů.

V souladu s ust. § 111 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „NotŘ“) byl ve dnech 26. a 27. ledna 1993 svolán ustanovující sněm Notářské komory České republiky, kde došlo k volbě jejich funkcionářů.

Další důležitá událost nastala v roce 1994, kdy se ve Vídni konala Konference členských zemí Mezinárodní unie notářství, kde byla Česká republika přijata za člena. V prosinci roku 1994 se taktéž uskutečnila I. Celostátní notářská konference, čímž byla založena tradice těchto notářských konferencí.

V roce 2004 se stala Česká republika členským státem Evropské unie, a tudíž se v témže roce stala členem Rady notářství Evropské unie (CNUE), jenž sehrála klíčovou roli v oblasti profesní etiky notářů v České republice, neboť v roce 2010 se na XXVIII. sněmu Notářské komory České republiky rozhodlo o přistoupení k Deontologickému kodexu Konference notářství Evropské unie.

3.2 Notář a činnost notáře v současnosti

V současné době je postavení notáře celospolečensky velmi významné a tato profese se těší vysoké míry laické důvěry. V první řadě je však pro účely této diplomové práce nezbytné vymezit, kdo je to notář a co znamená pojem notářská činnost v současnosti.

Současnou základní definici pojmu notář nalezneme v ust. § 1 NotŘ, ze kterého vyplývá, že notářem je fyzická osoba, jež splnila předpoklady stanovené NotŘ, a kterou stát pověřil notářským úřadem. Tyto předpoklady jsou taxativně vymezeny ust. § 7 NotŘ, přičemž podmínkami pro jmenování notářem je státní občanství České republiky, svéprávnost, vysokoškolské vzdělání v oboru právo, a to získané v České republice, ale za předpokladu splnění určitých podmínek i v zahraničí. Dalšími předpoklady jsou bezúhonnost, výkon alespoň pětileté notářské praxe a složení notářské zkoušky. Slovy Notářské komory České republiky je notář „*právník, který po*

⁵³ FOUKAL, M. Notáři bilancují po pšti letech. AD NOTAM 1/1998, str. 1 [online] Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhbpwc3s7gfpxgxzr&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>

*ukončení právnické fakulty získal pětiletou praxi v notářské kanceláři, úspěšně zvládl notářskou zkoušku a vyhrál konkurz na obsazení notářského úřadu“.*⁵⁴ V neposlední řadě je tedy potřeba zvítězit v konkurzu, jenž organizuje Notářská komora České republiky v případě, že se uvolní notářský úřad. O vyhlášení konkurzu rozhodne Notářská komora České republiky nejpozději do tří měsíců od uvolnění daného úřadu či od zřízení nového notářského úřadu. Konkurz je poté vyhlášen nejpozději šedesát dnů před posledním dnem lhůty k podání přihlášky na webových stránkách Notářské komory České republiky. Uchazeči, jež splnili podmínky stanovené ust. § 7 NotŘ poté předstupují před konkurzní komisí, jež ověřuje jejich kvalifikaci a schopnosti k vedení notářského úřadu. Konkurz je upraven Konkurzním řádem, což je stavovský předpis, který stanovuje podrobnosti přípravy a průběhu konkurzu. Dle ust. § 6 Konkurzního řádu je jednání před pětičlennou komisí jmenovanou prezidiem Notářské komory neveřejné. Účastník je poté vyzván ke sdělení svých předpokladů k výkonu funkce notáře, načež jsou mu komisí kladeny otázky ověřující úspěšnost jeho dosavadní notářské praxe, dosavadní vědeckou a publikační činnost a jeho osobní poměry. Dále komise též hodnotí záměr účastníka k vedení kanceláře. V případě úspěšného konkurzu je poté do notářského úřadu vybrán uchazeč na návrh Notářské komory České republiky jmenován ministrem spravedlnosti.

Notářskou činností se dle ust. § 2 NotŘ rozumí sepisování veřejných listin o právních jednání, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení a přijímání listin a peněz do úschovy.

3.2.1 Sepisování veřejných listin o právních jednáních

Sepisování veřejných listin je jedním ze stavebních kamenů právního státu, neboť podle ust. § 3026 odst. 2 zákona č. 89/2012, občanského zákoníku: *„vyžaduje-li právní jednání formu veřejné listiny, rozumí se jí notářský zápis; nahrazen může být rozhodnutím, kterým orgán veřejné moci v mezích své pravomoci schvaluje smír nebo jiný projev vůle, jehož povaha to nevyklučuje“*. Sepisování veřejných listin je bezpochyby hlavní náplní činnosti notáře, je to samotnou esencí notářské činnosti.⁵⁵ Úloha notáře však nespočívá jen v zajištění splnění všech předepsaných náležitostí veřejné listiny, tedy v obstarání formy právního jednání, jak se dosud často mylně

⁵⁴ Notářská komora České republiky: Právník – notář – advokát: kdo je kdo a co pro vás může udělat? [online]. 2018 [cit. 2023-10-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze-udelat.

⁵⁵ KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. Ad Notam 1/2010[online]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2010_1.pdf.

domnívá nejen laická veřejnost.⁵⁶ Primární úloha notáře spočívá v preventivní kontrole platnosti právního jednání, jež má formu veřejné listiny a dále v poskytování nestranného právního poučení těm, kdo právně jednají, a nadto notář formuluje projev vůle svých klientů a dává mu kvalifikovanou formu – to vše ve své komplexnosti působí k předcházení sporům.

Všechny tyto činnosti lze považovat za veřejnou činnost notáře, neboť notář vykonává pravomoc státu, jež na něj byla zákonem přenesena.

3.2.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení

Notářské osvědčení právně významných skutečností a prohlášení prohlubuje právní jistotu a nepřímou předchází právním sporům. Formu jednotlivých osvědčení stanovuje § 72 odst. 2 až 4 NotŘ a nečastějšími formami jsou bezesporu vidimace, tedy ověřování shody opisu listiny s originálem listiny, a legalizace, tedy ověřování pravosti podpisu. Notáři provádí osvědčení na žádost a může se jednat například o osvědčení o předložení listiny, o prohlášení, o autorizovanou konverzi dokumentů, o osvědčení o průběhu valných hromad obchodních společností či o výstupy z informačního systému veřejné správy. V užším slova smyslu se jedná o tzv. činnost listinnou, jejímž obsahem je osvědčování právních úkonů či ověřování podpisů, a notář vystupuje jako přímý zástupce státu.⁵⁷ Při osvědčování notář „*nezasahuje do děje, nepoučuje a není odpovědný za to, že před ním učiněný úkon nebo probíhající děj je v souladu se zákonem. Význam tohoto osvědčení spočívá v tom, že příslušný notářský zápis je důkazem o tom, zda, kdy a jakým způsobem byly úkony učiněny nebo se staly události nebo bylo učiněno prohlášení; také touto činností tak notář pomáhá předcházet sporům, avšak, na rozdíl od sepisování veřejných listin o právních úkonech, pouze nepřímou*“.⁵⁸

3.2.3 Notářské úschovy

Notářskou činností v užším smyslu se taktéž rozumí i přijímání listin a peněz do úschovy. Samotné přijímání listin do úschovy není zákonem nikterak omezeno a notář tak může přijmout jakoukoliv listinu z jakéhokoliv důvodu. Co se úschovy peněz týká, provádí notář úschovu peněz na žádost a

⁵⁶ BÍLEK, Petr. Notářský řád: komentář. 5. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2018, str. 27. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁵⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice. Praha: Linde, 1997, str 240. ISBN 80-7201-051-4.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3155/2012.

za účelem vydání konkrétní osobě po splnění podmínek či naplnění určitých skutečností stanovených v protokolu o úschově. Nejčastěji se prostřednictvím notářské úschovy zajišťuje dluh, a to například zaplacení ceny za převod podílu nebo zaplacení kupní ceny za prodej nemovitosti. Účastníky notářské úschovy jsou složitel, příjemce a notář jako správce.⁵⁹

3.2.4 Další a jiná činnost notářů

Další činnosti, k nimž je notář oprávněný, jsou specifikovány v ust. § 3 NotŘ – notář smí udělovat právní porady a zastupovat v jednání s fyzickými a právnickými osobami a v řízení před orgány veřejné moci, sepisovat soukromé listiny a zpracovávat právní rozbor. Dále notář může též vykonávat funkci insolvenčního správce, předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného insolvenčního správce a zvláštního insolvenčního správce v insolvenčním řízení. Při poskytování dalších právních služeb se zásada nestrannosti neuplatňuje (o jednotlivých zásadách notářské etiky viz kapitola 3.4).⁶⁰

Podle ust. § 4 NotŘ „v rámci další činnosti notář vykonává i jinou činnost, stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní zákon“, a rozumí se tím činnost uvedená v ustanovení části čtvrté NotŘ. Do jiné činnosti patří pouze tzv. oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání. Tento druh oznámení se týká situace, kdy může věřitel dříve, než se jeho pohledávka stane vykonatelnou, učinit prostřednictvím notáře výhradu práva dovolat se neúčinnosti právního jednání, a to formou oznámení tomu, proti komu se neúčinnosti dovolává.

3.2.5 Notář jako soudní komisař

Notář je jako soudní komisař pověřen soudem k vyřízení pozůstalosti. Výkon soudního komisariátu je v České republice funkční od roku 1. 1. 1993, kdy došlo nabytím účinnosti zákona č. 263/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, k zrušení státního notářství a k obnově notářství v současné podobě. Na řízení o dědictví se tedy podle této úpravy podílí notář jako soudní komisař v rámci vymezených pravomocí, který od svého pověření provádí v řízení

⁵⁹ Notářská komora České republiky: Úschova peněz [online]. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-penez>.

⁶⁰ BÍLEK, cit. 42, str. 29.

veškeré úkony (kromě rozhodnutí) až do vydání rozhodnutí ve věci, a soud, který provádí úkony ve věci před pověřením soudního komisaře a vydává procesní rozhodnutí a rozhodnutí ve věci.⁶¹

Z důvodu zachování zásady nestrannosti je vyřízení pozůstalosti notáři soudem přiděleno dle předem stanoveného rozvrhu práce. Notář je pověřen soudem k provedení předběžného šetření, kde jsou zjišťovány majetkové a osobní poměry zůstavitele, dále notář zjišťuje existenci právního jednání pro případ smrti a zpraví každého dědice o jeho dědickém právu a poučí ho o následcích odmítnutí dědictví. Samotné projednání pozůstalosti je neveřejné a na jeho konci notář vydává rozhodnutí o dědictví, v němž zejména potvrdí nabytí dědictví včetně případného rozdělení pozůstalosti mezi více dědiců či v případě, že zůstavitel nezanechá majetek řízení soud zastaví.⁶²

3.3 Právní úprava notářství

Nejvýznamnějším právním předpisem, jenž upravuje právní postavení notářů v České republice je bezesporu NotŘ. Tento zákon poskytuje komplexní úpravu nejen postavení notáře, ale taktéž činností notáře a notářské samosprávy a je systematicky složen ze dvanácti částí. Tyto části nesou následující názvy a popisují následující oblasti:

- **Základní ustanovení** – Tato část definuje základní pojmy, jako je notář a výkon notářství a dále popisuje, co vše spadá do kompetence notářů. V této části nalezneme v ust. § 2 zásadu nestrannosti a v ust. § 5 zásadu nezávislosti.
- **Notář** – Zde zákon stanovuje povinnosti, jež je nutné splnit za účelem výkonu notářské profese, specifikuje sídlo notáře a vymezuje, kdo je zástupce notáře, náhradník notáře a kdo jsou pracovníci notáře, tedy kdo je notářský koncipient či notářský kandidát.
- **Notářská samospráva** – Tato část vymezuje pojem, složení a kompetence notářských komor a Notářské komory České republiky. Dále stanovuje, jaké listiny komory zakládají, patří ssem například Evidence právních jednání pro případ smrti či Evidence listin o manželském majetkovém režimu.

⁶¹ BÍLEK, P., ŠEŠINA, M. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 337. ISBN 80-7179-590-9.

⁶² SCHELLEOVÁ, I., cit. 57, str. 314 an.

- ***Dohled, kárné řízení a řízení o přestupku vedené komorou*** – Čtvrtá část se zabývá státním dohledem vykonávaným ministerstvem spravedlnosti, kárným proviněním a kárným řízením a v neposlední řadě hovoří o řízení o přestupku.
- ***Obecná ustanovení o notářské činnosti a o poskytování právní pomoci*** – Pátá část je věnována úpravě situace, kdy notář odmítne provedení požadovaného úkonu či kdy notář odstoupí od již uzavřené smlouvy. Nadto tato část stanovuje povinnost mlčenlivosti notáře. V páté části, a to v ust. § 56 nalezneme zásadu mlčenlivosti a v ust. § 57 zásadu objektivní odpovědnosti. Balík uvádí, že: „*Etická pravidla pro notáře vycházejí především z páté části notářského řádu o obecných ustanoveních o notářské činnosti a o poskytování právní pomoci.*“⁶³
- ***Zvláštní ustanovení o notářské činnosti*** – Ve čtyřech oddílech je regulováno sepisování notářských zápisů o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, notářská úschova a vydávání stejnopisů, opisů, výpisů a potvrzení.
- ***Jiná činnost notáře*** – Do této části spadá úprava oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání, tedy náležitosti protokolu a oznámení.
- ***Manipulace se spisy a notářskými zápisy a jejich úschova*** – Jak samotný název napovídá, tato pasáž stanovuje, kdo smí nahlížet do spisů a činit z nich výpisy a opisy, upřesňuje pravidla pro manipulaci se spisy a dále předepisuje jak nakládat s notářskými zápisy.
- ***Odměna notáře*** – Devátá část je podkladem pro existenci zásady úplatnosti, jako taková však neobsahuje komplexní úpravu odměny notáře, a proto odkazuje na vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb, o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif).
- ***Využívání údajů z informačních systémů a ochrana a osobních údajů*** – Část je věnována ochraně osobních údajů v řízení o pozůstalosti a při další notářské činnosti a klade důraz na zásadu mlčenlivosti.

⁶³ SOBEK, T. a kolektiv. Právní etika. 1. vyd. Praha: Leges, 2019, 233. s. ISBN 978-80-7502-333-9.

- **Přestupky** – Předposlední část je věnována skutkovým podstatám přestupků notářů v České republice a je spjata se zásadou objektivní odpovědnosti.
- **Přechodná a závěrečná ustanovení** – Poslední pasáž určuje datum účinnosti NotŘ ke dni 1. ledna 1993 a dále stanovuje, že ke dni nabytí účinnosti se státní notáři stávají notáři v obvodu okresního soudu.

Z ust. § 1 NotŘ vyplývá právně filozofický základ slova notář, přičemž je to „*fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil notářským úřadem*“. Notářskou praxí je míněna praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta, dále ovšem též praxe soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka či činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti.⁶⁴

Notářství v užším slova smyslu je dále možné chápat jako „*specifickou právní činnost vykonávanou v rámci svobodného povolání, avšak pouze státem pověřenými osobami a na základě jím svěřených pravomocí, jejímž předmětem je poskytování právních služeb, a to zákonem předepsanou formou, v zákonem vymezených oblastech právních vztahů a za úplatu*“.⁶⁵

Právní předpis, jenž upravuje odměňování notáře je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví (dále jen „notářský tarif“), jež pevně stanovuje odměnu notáře. Odměna notáře je určena dle jednotlivé sazby pevnou částkou či je stanovena procentuálně z hodnoty daného notářského úkonu. V konečném důsledku to tedy znamená, že výše odměny za stejné notářské služby je v každé notářské kanceláři v České republice totožná, čímž je předcházeno konkurenci na poli cenovém mezi notáři a práce notáře je tak objektivní a nestranná. Jiná situace nastává v případě, že notář poskytuje klientovi právní

⁶⁴ BÍLEK, cit. 42, str. 71.

⁶⁵ BÍLEK, cit. 42, str. 4.

pomoc dle ust. § 3 odst. 1 a 2 NotŘ, neboť v tomto případě se výpočet odměny notáře řídí vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb. V případě, že notář figuruje jako insolvenční správce, užije se vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů a v případech, kdy notář vystupuje jako soudní komisař, je užit zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále je „ZŘS“), a to především oddíl 2 hlavy III. tohoto zákona, jež nese název Soudní komisariát a věnuje se činnosti notáře v řízení o pozůstalosti.

Celé řízení o pozůstalosti je upraveno ZŘS, podle nějž vystupuje v tomto řízení notář jako soudní komisař a má postavení soudu prvního stupně. ZŘS je speciálním právním předpisem, a tudíž se na otázky, jež neupravuje, použijí příslušná ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“).

OSŘ je základním právním předpisem civilního procesu a v rámci něj umožňuje notáři, aby vystupoval jako zástupce účastníka řízení⁶⁶ či upravuje případy, kdy je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti titulem pro nařízení výkonu rozhodnutí.⁶⁷

Neméně důležitý je zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), neboť i notářský zápis může sloužit jako exekuční titul.

Dalším důležitým předpisem je zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, jež nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014, a jehož celá část třetí nese název Zápis notářem, který mimo jiné umožňuje notářům provádět přímé zápisy do veřejných rejstříků prostřednictvím dálkového přístupu. Od 1. ledna 2018 mohou notáři provádět přímé zápisy i do evidence svěřenských fondů a do evidence skutečných majitelů.

S OSŘ a ZŘS je spjata vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb, o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v jejíž jedenácté části nalezneme ustanovení týkající se rozvrhu pověřování notářů a pověřování pracovníků notáře v řízení o pozůstalosti. Prostřednictvím tohoto právního předpisu je tak zachovaná zásada nestrannosti, neboť notáři jsou k řízení o pozůstalosti přiřazování dle předem stanoveného postupu, který nemohou sami ovlivnit.

⁶⁶ Podle ust. § 25a odst. 1 OSŘ.

⁶⁷ Podle § 274 odst. 1 písm. e) OSŘ.

V neposlední řadě jsou pro notářskou profesi důležité stavovské předpisy vydávané Notářskou komorou České republiky, které jsou přijaty sněmem a schváleny Ministerstvem spravedlnosti. Mezi tyto interní předpisy řadíme kancelářský řád, který, jak název napovídá poskytuje právní rámec úpravy notářské kanceláře a poměrů mezi notářem a jeho pracovníky, dále zkušební řád, konkurzní řád a kárný řád. Organizační řád Notářské komory České republiky byl také přijat sněmem, a naopak volební řád byl přijat Ministerstvem spravedlnosti. Nadto Notářská komora vydává výkladová stanoviska, která sice nejsou závazná, ale v praxi je na ně dbáno.

3.4 Základní zásady notářství

Notáři jsou jedním z pilířů právního státu, a právě proto je výkon notářské profese podmíněn dodržováním základních zásad a principů, a tudíž *„při výkonu své činnosti se notář musí řídit určitými zásadami a principy, jež jsou buď přímo vtěleny do zákona nebo vyplývají z ducha příslušných právních předpisů“*.⁶⁸ Dodržování základních zásad zaručuje právní jistotu a uchovává důvěru laické veřejnosti v notářský úřad, neboť *„důvěra veřejnosti v notáře a notářské úřady je jedním ze základních principů, na nichž je notářská činnost založena. To se projevuje mimo jiné tím, že pokud mají mít právní úkony maximální dosažitelný stupeň věrohodnosti, korektnosti, průkaznosti a jistoty pro jejich účastníky i pro třetí osoby, jsou činěny ve formě notářských zápisů, které mají ze zákona povahu veřejné listiny, nebo alespoň jsou příslušné listiny či podpisy osob na těchto listinách notářsky ověřovány“*.⁶⁹

Nejvýznamnějšími zásadami jsou zásada důstojnosti, zásada celoživotního vzdělávání, zásada prevence, zásada nestrannosti a nezávislosti, zásada výkonu notářské činnosti výhradně za úplatu, zásada numerus clausus, zásada mlčenlivosti a zásada objektivní odpovědnosti.

Zásada celoživotního vzdělávání

Předpokladem pro řádný výkon notářské profese je nejenom dosažení vzdělání a vykonání řádné pětileté notářské praxe, ale důraz je kladem i na kontinuitu vzdělávání po ukončení studia na

⁶⁸ SCHELLEOVÁ, cit. 42, str. 162.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1154/2012.

vysoké škole. Právní řád i lidská společnost prochází neustále dynamickým vývojem a je nutné, aby na to uměl notářský stav vhodně reagovat. Iniciativu k samostudiu je vštěpována každému notáři, avšak celý proces zaštiťuje Notářská komora prostřednictvím různých seminářů a školení. Notářská komora České republiky v roce 2020 připravila novou koncepci vzdělávání, která se zaměřuje na celý notářský stav, jmenovitě tedy na notáře, koncipienty i kandidáty a již ne pouze na koncipienty, jak tomu bylo předtím.⁷⁰

Zásada prevence

Dle JUDr. Ilony Schelleové je notářská profese postavena na principu prevence.⁷¹ Princip prevence, tedy předcházení jakýmkoliv sporům, považuje JUDr. Schelleová za stěžejní a v případě, že ke sporu dojde, má dle jejího názoru notář v co největší míře napomoci tomu, aby proces řešení sporu proběhl co nejlaději. V rámci prevenční zásady je úlohou notáře předcházeti sporům v oblasti soukromého práva a „*v této oblasti pak nemá stejné postavení jako advokát, nemá sloužit konkrétnímu žadateli o notářský úkon, ale má sloužit něčemu daleko podstatnějšímu, tj. zájmu obecnému, zájmu na tom, aby v soukromoprávní oblasti nedocházelo ke zbytečným konfliktům, ke zbytečným soudním sporům. Předcházet právním sporům v konkrétních notářských úkonech lze prostě – tím, že notářské úkony, především notářské zápisy, budou v souladu s právním řádem, že budou platné. To však předpokládá hlubokou znalost právního řádu a dále i hlubokou znalost konkrétního případu. Co je však nejpodstatnější, předpokládá to absenci jakékoli osobní (především finanční) angažovanosti notáře v dané věci, kterou vystihují právě pojmy nestrannost a nezávislost notáře*“.⁷²

Notář by ve své praxi měl vynaložit maximální úsilí pro to, aby bylo zamezeno možným budoucím sporům. Jeho primárním nástrojem je především poučovací povinnost obou stran. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je specifickým druhem notářského zápisu, ve kterém povinný svolí k přímé vykonatelnosti, tedy je možné na základě tohoto právního dokumentu provést soudní výkon rozhodnutí či exekuci v případě, že by povinný neplnil dle dohody

⁷⁰ NOVOTNÁ, Š., Úvodník [online] 2020. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpwc3s7grpxgxzr&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

⁷¹ SCHELLEOVÁ, cit. 43, str. 241.

⁷² WAWERKA, Karel. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. AD NOTAM. 2003, č. 4, s. 90-91, str. 90. Dostupné z: http://www.nkr.cz/doc/adnotam/2003_4.pdf

Zásada nestrannosti

Zásada nestrannosti vyplývá z ust. § 2 NotŘ, který říká: „*notář vykonává notářskou činnost nestranně*“ a taktéž z notářského slibu, jenž zní: „*V notářské činnosti budu postupovat nestranně a nezávisle*“.⁷³ Jedná se o klíčovou zásadu, na níž je současná notářská profese založena, a notářská činnost tak může být vykonávána pouze subjekty, již jsou způsobilými tuto zásadu ve své činnosti uplatňovat⁷⁴. Tato zásada byla do notářského řádu zavedena prostřednictvím novely č. 7/2009 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.7.2009.⁷⁵ V praxi je tak úkolem notáře nestranně a objektivně posuzovat právní případy a účastníky poučovat o jejich postavení – tím se notář odlišuje od advokáta, neboť notář je povinen poučit obě strany nehledě na to, která ze stran o úkon požádala. Notář taktéž dohlíží na to, aby při sepisování smluv a jiných právních úkonů byly smlouvy vyvážené. Zásada nestrannosti se projevuje také v řízení o pozůstalosti, neboť jednotlivé pozůstalostní případy jsou soudem notářům, jako soudním komisařům, přerozdělovány na základě rozvrhu práce, a tudíž není dopředu jasné, který notář bude jakou pozůstalost vyřizovat, čímž je zachována právní jistota pozůstalých.

Na tuto zásadu dbá i Notářská komora České republiky, která ve svých Výkladových stanoviscích uvádí příklady porušení této zásady, a to v usnesení ze dne 30. března 1993, kde stojí že: „*notář nemůže uzavřít smlouvu, kterou se zavazuje pouze určitému okruhu osob k opakovanému provádění úkonů v notářské činnosti podle § 2 NotŘ nebo k opakovanému poskytování právní pomoci v rámci další činnosti podle § 3 odst. 1 NotŘ. Taková smlouva by byla v rozporu s požadavkem nestrannosti a nezávislosti notáře podle § 9 odst. 2 NotŘ.*“

Zásada nezávislosti

Zásada nezávislosti je zakotvena v § 5 NotŘ, kde stojí, že notář je „... *při výkonu své činnosti nezávislý*“⁷⁶ – tato zásada však není absolutní. „*Nezávislost notáře spočívá v tom, že ve své činnosti se řídí pouze zákonem, event. dalšími právními předpisy, tedy ve své činnosti postupuje nezávisle na státní či jakékoli jiné moci.*“⁷⁷ Zásada nezávislosti i nestrannosti je natolik důležitá, že je součástí i notářského slibu, jenž zní následovně: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že v činnosti*

⁷³ Podle ust. § 9 odst. 2 NotŘ.

⁷⁴ BÍLEK, cit. 42, str. 41.

⁷⁵ Viz ust. § 2 NotŘ.

⁷⁶ Viz ust. § 5 NotŘ.

⁷⁷ BÍLEK, cit. 42, str. 52.

*notáře budu zachovávat ústavní a jiné zákony a obecně závazné právní předpisy a budu zachovávat mlčenlivost“.*⁷⁸ Nezávislost notáře není výsadou, nýbrž nutností, bez níž nelze fungovat.

Zásada úplatnosti

Se zásadou nestrannosti a nezávislosti je též úzce spojena zásada výkonu notářské činnosti výhradně za úplatu. Nezávislost je tak zajištěna tím, že notář není honorován přímo státem, ale stát mu prostřednictvím právní úpravy odměnu zaručuje. Výši odměny notáře pevně stanovuje vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), jenž garantuje, že se výše odměny stanoví procentuálně z hodnoty předmětu úkonu nebo dle sazby předmětného úkonu. Nestrannost je garantována tím, že notář je povinen za svou činnost požadovat odměnu vždy a za totožný úkon je povinen vždy požadovat totožnou odměnu, aniž by bral ohled na majetnost či nabídku klienta. Takto je zaručeno, že cena za shodné notářské služby je ve všech notářských kancelářích napříč Českou republikou stejná. Jedinou výjimkou z takto předem stanovených cen notářských úkonů je stanovení smluvních cen za související úkony. Ust. § 5 odst. 2 NotŘ dále stanoví, že *„činnost notáře je neslučitelná s jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku“* a *činnostmi, jež jsou v ustanovení taxativně vymezeny – patří sem například funkce poslance, umělecká činnost či činnost v poradních orgánech vlády“*⁷⁹. Stát pověřuje notáře primárně pro výkon notářské činnosti, která je vymezena v ust. § 2 NotŘ, a má tedy zájem, aby notář vykonával právě tuto činnost a nevyvíjel jiné aktivity. Z tohoto důvodu je notář omezen ust. § 5 odst. 2 NotŘ, který pojednává o zákazu jiné výdělečné činnosti, s výjimkami zde uvedenými. Tímto je skrze ekonomickou motivaci notáře projevěn zájem státu na intenzivním a permanentním výkonu svěřených notářských pravomocí.⁸⁰

Zásada důstojnosti

Notářství je povolání velice důstojné a na zachování důstojnosti této profese musí být dbáno. Samotný NotŘ o notářské důstojnosti hovoří pouze jednou, a to v ust. § 48 odst. 2 písm. b) NotŘ v souvislosti s kárným proviněním, kdy stanovuje, že kárným proviněním notáře, kandidáta

⁷⁸ Viz ust. § 9 NotŘ.

⁷⁹ Viz § 5 odst. 2 NotŘ.

⁸⁰ BÍLEK, cit. 42, str. 51.

či notářského koncipienta je závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním.

Zásada zákonnosti

Tato zásada vyplývá z ust. § 52 NotŘ, jež uvádí, že: „*notář je v notářské činnosti a při poskytování právní pomoci vázán zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Při poskytování právní pomoci je vázán také pokyny klienta*“. Ze zásady zákonnosti vyplývá povinnost notáře řídit se zákony a jinými obecně závaznými právními předpisy. Notář je zároveň povinen klientem požadovaný úkon odmítnout v případě, že by předmětný úkon byl v rozporu se zákony či jinými právními předpisy. Mimo tyto případy, či nestanoví-li NotŘ odlišně, není notář oprávněn výkon úkonu odmítnout.⁸¹

Zásada ověření totožnosti

Na základě této zásady má povinnost notář při notářské činnosti ověřovat totožnost svých klientů. Údaj o ověření totožnosti je i jedním z nezbytných náležitostí notářského zápisu podle ust. § 63 odst. 1 písm. e) NotŘ. Totožnost je prokazována platným úředním dokladem či může být potvrzena dvěma svědky. Doložení totožnosti je povinné například při ověřování pravosti vlastnoručního podpisu, sepisování závěti, oznámeních o výhradě, a především u sepisování notářských zápisů.

Zásada zákazu individuální inzerce

Notářská komora ve svém usnesení uvedla, že nabízení služeb notáře formou inzerce je v rozporu s důstojností notářského povolání s odkazem na ust. § 48 odst. 1 NotŘ, jež stanovuje, že notář je kárně odpovědný za kárné provinění.⁸² NotŘ dále stanovuje, že kárným proviněním je závažné či opětovné narušení důstojnosti notářského povolání chováním notáře.⁸³ Výjimkou z této zásady je vedení webových stránek notáře, neboť Notářská komora České republiky uvedla, že: „*zveřejnění informací o poskytování notářské činnosti jednotlivým notářem, zejména místě a času jejího výkonu a kontaktních údajích, na jeho webových stránkách nebo v seznamech určených k informování veřejnosti, je přípustné. Konkrétní obsah a grafická podoba těchto informací však*

⁸¹ BÍLEK, cit. 42, str. 277-278.

⁸² Usnesení Notářské komory České republiky ze dne 30. března 1993.

⁸³ Podle ust. § 48 odst. 2 písm. b) NotŘ.

nesmí být v rozporu s požadavky na důstojnost notářského povolání. Obsahem informací zveřejněných na webové stránce notáře nesmí být odkazy na webové stránky třetích osob s výjimkou odkazů na stránky notářské samosprávy.⁸⁴

Zásada profesní samosprávy

Princip profesní samosprávy označuje povinnost notářů být členy samosprávných orgánů, jimiž jsou regionální notářské komory zřízené na územním principu v obvodu každého krajského soudu a tyto regionální notářské komory jsou poté členy Notářské komory České republiky.

Zásada numerus clausus

S výše uvedenými zásadami se dále pojí zásada numerus clausus, jež zajišťuje regulaci počtu notářských úřadů tím, že ministr spravedlnosti, jenž jmenuje všechny vítěze notářského konkurzu, určuje počet notářských úřadů pro konkrétní území. Tímto způsobem dochází nejenom k regulaci počtu notářů, ale také k regulaci umístění notářů, čímž je předcházeno nadměrné koncentraci notářů v hustě obydlených městech, a tak i eventuálnímu nedostatku notářů v méně obydlených či majetných lokalitách České republiky. Absence této zásady by měla za následek to, že notáři by se vlivem principu volného trhu přemísťovali do lukrativních lokalit, a ačkoliv svým způsobem stát uměle reguluje konkurenční prostředí mezi notáři, přináší zásada numerus clausus jistotu, že notářské služby jsou dostatečně dostupné na území celé České republiky. Notářské služby mají být dostupné nejenom, co se umístění kanceláří týče, ale má být též zajištěna jejich reálná dostupnost v době, kdy jsou kanceláře otevřeny pro veřejnost. Notářská komora České republiky ve svém usnesení uvedla, že: „*notářská činnost spojená s principem „numerus clausus“ s sebou přináší zvýšenou odpovědnost jednotlivých notářů i notářských komor za dostatečnou dostupnost notářských služeb. Nelze připustit, aby u jednotlivého notáře byla tato dostupnost snižena na úkor notářů jiných. Je nutné, aby notář vytvořil v případě potřeby takové personální obsazení kanceláře, aby například i v případě, kdy má jednání s účastníky, je mimo kancelář a k této činnosti potřebuje i dalšího pracovníka, případně má tento pracovník dovolenou, je nemocný apod., byl provoz kanceláře zajištěn*“.⁸⁵

⁸⁴ Usnesení Notářské komory České republiky ze dne 18. a 19. září 2005, zn. P 9-5/2005.

⁸⁵ Usnesení Notářské komory č. P 7/2001 ze dne 14. března 2001.

Zásada mlčenlivosti

Povinnost mlčenlivosti notáře je součástí souboru práv a povinností spojených s výkonem notářského úřadu podle ust. § 1 NotŘ86. Princip mlčenlivosti je zakotven v ust. § 56 NotŘ, kde stojí, že: „*notář je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s notářskou činností podle § 2 a další činností*“, a to jak při výkonu notářské činnosti, tak i při výkonu činností v rámci řízení o pozůstalosti či dalších řízení podle ust. § 3 odst. 1 a 2 NotŘ.⁸⁷ Tato zásada je taktéž promítnuta do notářského slibu a jedná se o princip stěžejní, neboť tato zásada utvrzuje důvěru laické i odborné veřejnosti v notářský stav. Ústavní soud judikoval, že k prolomení ochrany soukromí, včetně dovoleného zásahu do povinnosti mlčenlivosti, může ze strany veřejné moci dojít jen zcela výjimečně a je-li to nezbytné, a účelu sledovaného veřejným zájmem nelze dosáhnout jinak. Při nedodržení některé podmínky jde o zásah protiústavní.⁸⁸ Povinnost mlčenlivosti je dle Výkladového stanoviska Notářské komory vztahována i na studenty, neboť: „*umožní-li notář ve své kanceláři výkon přípravné (např. studentské) praxe, učiní opatření k tomu, aby nebyla porušena povinnost mlčenlivosti podle § 56 NotŘ*“.⁸⁹

Věta druhá ust. § 56 odst. 4) NotŘ určuje okolnosti, při nichž se notář nemůže své povinnosti mlčenlivosti dovolávat a kdy touto povinností není vázán. Notář se nemůže dovolat mlčenlivostí, tedy s odkazem na ni odepřít sdělení chráněných informací, v rámci kárného řízení. V rámci kárného řízení není dále notář vázán mlčenlivostí v případném řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí kárného senátu, kdy není vázán v rozsahu nutném pro ochranu svých práv a dále v případě, kdy jde o řízení před soudem nebo jiným orgánem, je-li předmětem řízení spor mezi notářem a osobou, vůči které se jeho povinnost mlčenlivosti vztahuje.⁹⁰

Princip poučovací

Princip poučovací prolíná veškerou činnost notáře.⁹¹ Princip poučovací se projevuje tím způsobem, že notář má povinnost při výkonu notářské činnosti poučovat o právních následcích úkonů a poskytovat právní radu, přičemž obě strany mají právo na rovné postavení a nesmí být

⁸⁶ BÍLEK, cit. 42, str. 273.

⁸⁷ Viz ust. § 56 NotŘ.

⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 9. července 2015, sp. zn. IV.ÚS 799/15.

⁸⁹ Notářská komora: Výkladová stanoviska [online]. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/data/predpisy/vnitri-predpisy/vykladova-stanoviska/006.pdf>.

⁹⁰ BÍLEK, cit. 42, str. 274.

⁹¹ SCHELLEOVÁ, cit. 43, str. 162.

dělány rozdíly v kvalitě či v kvantitě poučení. Nejvíce je tento princip markantní při sepisování veřejných listin.

Zásada objektivní odpovědnosti

*„Jestliže notář vykonává pravomoci státu nezávisle, za úplatu, která je jeho příjmem, je přirozené, že musí mít i odpovědnost za své úkony, a to nejen odpovědnost kárnou, ale též odpovědnost hmotnou“.*⁹² Podle ust. § 57 odst. 1) NotŘ odpovídá notář: *„žadatel, klientovi nebo účastníku za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře. Notář odpovídá za újmu způsobenou těmito osobám i tehdy, byla-li způsobena v souvislosti s výkonem činnosti notáře jeho pracovníkem“.* Z tohoto důvodu zákon vyžaduje, aby měl notář vždy uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout při jeho činnosti, jak je uvedeno v § 9 NotŘ mezi předpoklady pro zahájení činnosti notáře. V případě, že pojištění zaniklo a notář smlouvu neobnoví, jedná se podle ust. § 11 písm. g) NotŘ o důvod pro odvolání notáře ministrem spravedlnosti. Podle ust. § 57 odst. 2 NotŘ se notář odpovědnosti zproští, pokud prokáže, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možno požadovat.

Odpovědnost notáře je založena na objektivním principu, k jejím předpokladům tedy nepatří zavinění, i přesto však Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku judikoval, že odpovědnost notáře nevzniká bez dalšího.⁹³ Odpovědnost notáře nastupuje při současném (kumulativním) splnění podmínek, jimiž jsou:

- výkon notářské činnosti, který není řádný,
- vznik škody a
- vztah příčinné souvislosti mezi výkonem notářské činnosti a vznikem škody.⁹⁴

Není-li splněna, byť jen jedna z těchto podmínek, odpovědnost nenastává.⁹⁵ Toto stanovisko zaujal Nejvyšší soud České republiky v rozsudku 25 Cdo 5080/2009 ze dne 20. prosince 2011, kde uvedl, že: *„Samotná okolnost, že odpovědnost notáře za škodu je založena na objektivním*

⁹² BÍLEK, Petr, Roman FIALA, Miloslav JINDŘICH a Karel WAWERKA. Notářský řád a řízení o dědictví: komentář. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 1120 p, str. 219. ISBN 978-807-4001-819.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 5080/2009, ze dne 20. 12. 2011.

⁹⁴ VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam. 2011, č. 3, s. 3–9.

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 5080/2009 ze dne 20. prosince 2011.

principu, a že tedy k jejím předpokladům nepatří zavinění, tedy nezakládá odpovědnost notáře bez dalšího. Ke vzniku odpovědnosti je třeba současného splnění všech předpokladů, jimiž jsou pochybení při notářské činnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi, přičemž existenci těchto předpokladů, včetně příčinné souvislosti, je povinen tvrdit a prokázat žalobce“.

Vykonává-li notář veřejnou moc, tedy sepisuje-li veřejné listiny o právních úkonech či vykonává funkci soudního komisaře v řízení o pozůstalosti, je za škodu odpovědný stát. Takto judikoval i Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 1924/20 ze dne 14. prosince 2021, neboť: „za státní orgán ve smyslu § 1 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, ve znění účinném po 1. 1. 1993, je třeba považovat i nestátní subjekt, přenesl-li na něj stát výkon své pravomoci. Jiný výklad by popíral smysl čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod i principy materiálního právního státu, vyvěrající z čl. 1 odst. 1 Ústavy“. Nestátním subjektem, na který stát přenesl výkon své pravomoci je v tomto případě myšlena osoba notáře.

Zákon stanovuje též tzv. liberační důvody a notář se odpovědnosti zproští pod podmínkou, že prokáže, že škodě nebylo možné předejít ani při vynaložení veškerého úsilí, které na notáři bylo možné požadovat. Břemeno prokázání liberačních důvodů nese notář pouze za předpokladu, že žalobce prokáže důvody vzniku odpovědnosti.

Zásada etiky

Ačkoliv není zásada etiky v zákoně zakotvena, prostupuje tato zásada veškerou činností notáře a je spjata se všemi ostatními zásadami.⁷⁴ Zmínku o této zásadě nalezneme v Deontologickém kodexu Mezinárodní unie notářství, a to v čl. 17, kde stojí, že: „notář má vždy jednat eticky“.

3.5 Notářská komora České republiky

V České republice zastává notářský stav klíčovou roli při zajišťování právní jistoty a klade tudíž velký důraz na respektování profesní etiky. Notářský stav v České republice je organizován prostřednictvím notářské samosprávy, jež představuje systematický rámec, jehož primární úlohou je zabezpečení správy a dohledu nad činností notářů. Dle ust. § 1 odst. 2 Organizačního řádu

Notářské komory České republiky a notářských komor je notářská samospráva vykonávána: „notářskými komorami, jejichž členy jsou všichni notáři v rámci jejich obvodů, a Notářskou komorou České republiky, jejímiž členy jsou notářské komory. V obvodech krajských soudů se zřizují Notářská komora v Brně se sídlem v Brně, Notářská komora v Českých Budějovicích se sídlem v Českých Budějovicích, Notářská komora v Hradci Králové se sídlem v Hradci Králové, Notářská komora v Ostravě se sídlem v Ostravě, Notářská komora v Plzni se sídlem v Plzni, Notářská komora pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze, Notářská komora v Praze se sídlem v Praze a Notářská komora v Ústí nad Labem se sídlem v Ústí nad Labem“.⁹⁶

Notářská komora, jež se dělí na Notářskou komoru České republiky a na regionální notářské komory tuto samosprávu vykonává skrze zákonem svěřené kompetence. Nadto notářské komory též zajišťují výkon notářského povolání, reprezentují notáře ve vztahu k orgánům státu a k veřejnosti, dbají na dostupnost notářských služeb, dohlížejí na dodržování etiky výkonu povolání notáře a hájí oprávněné zájmy notářů a „jejich základním úkolem je péče o řádný výkon notářských pravomocí v rámci notářských úřadů zřízených v jejich územních obvodech. Činí tak formou organizační, evidenční, vzdělávací a kontrolní činnosti“.⁹⁷

Regionální notářské komory jsou zřízeny v obvodech každého krajského soudu a jejich obvody a sídla se shodují s obvody a sídly těchto soudů. Jednotliví notáři nejsou členy Notářské komory České republiky, ale jsou členy vždy příslušné regionální notářské komory. Notářská komora České republiky vznikla v roce 1993 a dle slov Mgr. Radima Neubauera, prezidenta Notářské komory České republiky je „rok 1993 ... významný nejen pro Českou republiku, ale i pro notářskou profesi. S účinností notářského řádu byla v roce 1993 zřízena Notářská komora České republiky, jejímž prvním prezidentem byl zvolen JUDr. Martin Foukal. Začala se tak psát nová éra českého notářství jako svobodné profese“.⁹⁸ Notářská komora České republiky se skládá z volených orgánů, prostřednictvím nichž vykonává svoji samosprávu, přičemž se jedná o sněm, prezidium, prezidenta a viceprezidenta, revizní komisi a kárnou komisi. Nejvyšším orgánem Notářské komory Česko republiky je kolegium, jež shromažďuje prezidenty osmi regionálních notářských komor a delegáty, jenž jsou voleni kolegiem každé z regionálních notářských komor a do jeho činnosti spadá volba a odvolání členů prezidia a revizní komise, schvalování rozpočtu

⁹⁶ Viz § 1 odst. 2 Organizačního řádu Notářské komory České republiky.

⁹⁷ BÍLEK, cit. 42, str. 127.

⁹⁸ Advokátní deník: Notářská komora ČR oslavila 30 let své existence [online]. 2023 [cit. 2023-11-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/10/06/notarska-komora-cr-oslavila-30-let-sve-existence/>.

a hospodaření notářské komory či stanovení výše členských příspěvků. Prezidium je řídicím a výkonným orgánem a svolává alespoň jednou ročně kolegium, vede evidenci notářů se sídlem v obvodu notářské komory a organizuje kvalifikační zkoušky. Prezident zastupuje notářskou komoru navenek, řídí jednání kolegia a prezidia, přičemž viceprezident zastupuje prezidenta a prezidentem Notářské komory České republiky je ke dni uzavření této diplomové práce Mgr. Radim Neubauer a viceprezidentem je Mgr. Pavel Bernard, přičemž do obou těchto funkcí byli zvoleni sněmem. Revizní komise je tvořena předsedou a dalšími dvěma členy a do její kompetence spadá kontrola plnění usnesení kolegia a činnost prezidia a podávání kolegiu nejméně jednou za rok zprávu o výsledcích těchto kontrol. Notářská komora České republiky byla dne 11. února 1994 přijata za člena Mezinárodní unie notářství (UINL).

3.5.1 Notářské organizace

Na úrovni Evropské unie a na světové úrovni figuruje celá řada organizací, jež se zabývají právní a stavovskou úpravou notářství. Pro účely této diplomové práce bude představena Mezinárodní unie notářství a Rada notářství Evropské unie, neboť etické kodexy právě těchto dvou institucí jsou v České republice využívány.

Mezinárodní unie notářství (*Unión Internacional del Notariado* nebo též *UINL*) je mezinárodní nevládní organizace jež aktuálně sdružuje 89 členských zemí ze čtyř kontinentů. Jejím cílem je podporovat notářskou činnost, koordinovat a rozvíjet notářství na mezinárodní úrovni a reprezentovat zájmy notářství na mezinárodní úrovni, poskytovat podporu a pomoc členským notářstvím a navazovat vztahy i s nečlenskými notářstvími. Jejím úkolem je též systematické studium práva v oblasti notářské činnosti a podpora principů notářské deontologie.⁹⁹ Tato světová organizace byla založena v roce 1948 na prvním mezinárodním kongresu latinského notářství v Buenos Aires, a tudíž jsou členy země s notářstvím latinského typu¹⁰⁰. UINL zastupuje svoje členské země před řadou významných mezinárodních organizací a institucí, jako je například OSN, UNESCO či Rada Evropy. Sídlo sekretariátu Mezinárodní unie notářství se nachází v Římě. Mimo etický kodex zveřejnila Mezinárodní unie notářství v roce 2004 také Principles of notarial ethics, ve kterých klade důraz na dodržování deseti základních zásad:

¹⁰⁰ Latinský typ notářství je notářství, jež bylo vybudováno na tradici římského práva a je součástí kontinentálního práva a patří tak do stejné rodiny jako notářství většiny západoevropských států (např. Německo, Francie, Španělsko nebo Itálie). Obdobný model notářství funguje také ve většině států Latinské Ameriky nebo ve frankofonních afrických státech.

- **Profesní příprava** – První zásada klade důraz na dostatečnou přípravu pro výkon notářské profese a průběžné vzdělávání s tím, že mají povinnost se aktivně zajímat o iniciativy profesních komor.
- **Kanceláře** – Notáři mají povinnost poskytnout svým klientům dostatečně technologicky vybavené kanceláře a musí zajistit efektivní dostupnost svých služeb veřejnosti, a to osobně a v běžné otevírací době.
- **Vztahy s kolegy a profesními organizacemi** – Je povinností s kolegy jednat s ohledem a respektem a zároveň dbát na to, aby nebyla poškozena reputace notářského stavu. Mimo to mají notáři vyvinout maximální úsilí při sdílení svých vědomostí nejen mezi svými kolegy, ale především také v rámci profesních komor.
- **Soutěž** – Přijetím úřadu se notáři zavazují k etickému chování a dodržování principů volby klientů a férové soutěže mezi notáři. Notáři taktéž nemají využívat neetické prostředky k získávání klientů, zejména se nesmí uchýlit k snižování poplatků, spoléhání na služby externích agentur k náboru klientely nebo používání postupů, které by degradovaly důstojnost a postavení profesionála.
- **Publicita** – Nestanoví-li zákon daného členského státu jinak, je zakázáno, aby notáři využívali jakoukoliv reklamu pro svoje služby.
- **Výběr notáře** – Každý má právo na svobodnou volbu notáře.
- **Osobní aspekt notářských služeb** – Charakter notářství nevyhnutelně vytváří osobní vztahy s klienty a notář má povinnost na tyto vztahy dbát. Dále je notář povinen při jednání ověřovat identity jeho klientů.
- **Profesní povinnost mlčenlivosti** – O skutečnostech, o kterých se notáři dozvěděli při výkonu jejich povolání mají povinnost mlčenlivosti nejenom při práci, ale také mimo ni a mají povinnost zajistit, že mlčenlivost je dodržována i jejich zaměstnanci.

- **Nestrannost a nezávislost** – Notáři musí jednat s nestranností a nezávislostí a vyhnout se jakémukoliv typu diskriminace vůči klientovi. Při jednání s více stranami musí notář dbát na zájmy všech stran a jejich práva a povinnosti spravedlivě vyvažovat.
- **Odpovědnost** – Poslední ze zásad klade důraz na vhodné a konstruktivní jednání při plnění notářských povinností, a především na odpovědnost notáře za jeho činy. Notáři musí být schopni adekvátně reagovat na rizika, která vznikají v průběhu výkonu svých povinností, a to prostřednictvím povinného pojištění notářů.

Rada notářství Evropské unie (nebo také CNUE) je nevládní organizace, která sdružuje notářské organizace všech členských států Evropské unie s latinským typem notářství a byla založena roku 1993 v Bruselu, jako reakce na vznik jednotného trhu a na volný pohyb osob, kapitálu a zboží. CNUE zastupuje notářskou profesi při jednání s institucemi Evropské unie a aktuálně sdružuje 22 členských států, přičemž úkolem této organizace je vytvářet společnou politiku členských notářských organizací ve vztahu k Evropské unii a tuto politiku pak na nadnárodní úrovni realizovat, podílet se na evropském legislativním procesu a napomáhat vytváření podmínek pro překonávání rozdílů mezi jednotlivými národními právními řády a podmínek pro vytváření a realizaci přeshraničních projektů notářské profese v rámci EU. Současně CNUE zprostředkuje členským notářským organizacím přístup k informacím o dění v institucích a orgánech EU, pokud mají vztah k notářské profesi.

3.6 Etické kodexy notářské profese v České republice

Etický kodex je dokumentem, který shrnuje základní požadavky na chování a jednání členů určité sociální skupiny či instituce. Etický kodex představuje morální závazek, upozorňující na mravní postoje, chování vůči instituci, spolupracovníkům, klientům a veřejnosti.

Cílem každého profesního etického kodexu je zavázat příslušníka dané profese k výkonu jeho činnosti v souladu s mravními normami, apelovat na profesní hrdost a v neposlední řadě vést ke správně chápané solidaritě, obhajující důstojnost předmětného povolání.¹⁰¹

¹⁰¹ JANOTOVÁ, cit. 1, str. 17.

Velice zajímavá je skutečnost, že ačkoliv je notářství postaveno na důvěře laické veřejnosti v tento stav a na důstojnosti tohoto právního povolání, tak neexistuje ucelený etický kodex notářů v České republice. JUDr. Martin Foukal, bývalý prezident Notářské komory České republiky uvedl, že „*Notářská komora ČR dosud nepřijala vlastní etický kodex, přistoupili jsme ke kodexům evropského notářství a světové organizace notářství s vědomím, že je nutné na naše koncipienty působit vlastním příkladem a že sebelepší etický předpis sám osobě problém chování nevyřeší*“.¹⁰² Zmíněnými etickými kodexy jsou Deontologický kodex Mezinárodní unie notářství a Evropský deontologický kodex¹⁰³. Oba tyto kodexy mají univerzální charakter a shodují se v tom, že notářská profese má výrazný etický obsah a notáři musí dbát na dodržování pravidel deontologické etiky¹⁰⁴, kterými se řídí notářská profese ve státě, ve kterém byli jmenováni.

Stěžejním etickým kodexem notářské profese je Deontologický kodex Mezinárodní unie notářství (dále jen „*Kodex UINL*“), jež byl přijat v roce 2013 v Limě, přičemž se jedná o komplexní soubor etických pravidel pro notářskou profesi latinského typu. Notářství v České republice je notářstvím latinského typu, které je charakteristické pro evropské kontinentální právní systémy a vychází z principů římského práva, čímž patří do stejné skupiny, jako například notářství většiny západoevropských států, přičemž do této rodiny spadá i velká část Latinské Ameriky. Kodex UINL je koncepčně členěn na osm částí, a to na preambuli, úvod, pět kapitol, přechodná ustanovení a závěrečná ustanovení. V preambuli stojí, že notářská práce má silný etický obsah a výslovně je zde stanoveno, že tento dokument nemá za cíl „*nahradit národní deontologická pravidla, nýbrž potvrdit společné rysy notářské profese bez ohledu na to, o kterou zemi se jedná, a stanovit hlavní pravidla pro přeshraniční operace*“.¹⁰⁵ Kodex tudíž má být považován za „vzorový kodex“ s cílem posílit respektování právních hodnot notářské činnosti. Kodex UINL výslovně stanovuje, že ustanovení v tomto kodexu uvedená mají mít imperativní charakter a je tudíž nutné je transponovat do příslušných národních zákonů a předpisů o notářství. V případě, že by normy v kodexu transponovány nebyly, je nutné, aby byly jakou deontologické normy aplikovány profesními komorami.¹⁰⁶ Tento etický kodex se zabývá především principy a organizací notářství,

¹⁰² FALTUS, J. a ŠVANDELÍKOVÁ, K. Rozhovor: JUDr. Martin Foukal, prezident Notářské komory ČR [online]. 2013 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/rozhovor-judr-martin-foukal-prezident-notarske-komory-cr_ea111345-0076-497a-af37-1ae05349936b.

¹⁰³ Notáři v České republice jsou povinni dodržovat Deontologický kodex UINL a Evropský deontologický kodex dle § 6 písm. b) Organizačního řádu.

¹⁰⁴ Deontologie je odvětvím etiky, které se zabývá studiem morálních povinností, pravidel a zásad, které určují, co je správné a co je špatné v chování a rozhodování.

¹⁰⁵ Viz odst. 6. preambule Deontologického kodexu UINL.

¹⁰⁶ Viz článek 1. Deontologického kodexu UINL.

vztahem notářství ke státu, k profesním komorám a asociacím, ale také k zaměstnancům a klientům a v neposlední řadě kárnému řízení v případě porušení předpisů a následné sankci.

Druhý a neméně významný etický kodex s názvem Evropský deontologický kodex (dále jen „Kodex CNUE“) byl vydán CNUE. Samotný kodex říká, že jeho cílem není nahradit národní deontologická pravidla, nýbrž je cílem tohoto kodexu je potvrzení společných rysů notářské profese bez ohledu na to, o kterou zemi se jedná, a stanovení hlavních pravidel pro přeshraniční operace notářů. ¹⁰⁷Kodex CNUE označuje v preambuli a též v sekci Definice notáře za „*vykonavatele veřejné funkce, na něhož byla delegována veřejná moc a který vykonává svoji činnost v rámci svobodného povolání, podléhá zákonným ustanovením a předpisům platným ve státě, ve kterém byl jmenován*¹⁰⁸“ a avizuje, že notář je vázán především deontologickými pravidly daného státu. V preambuli dále stojí, že ke vzniku Evropského deontologického kodexu došlo provedením srovnávací analýzy deontologických pravidel jednotlivých evropských zemí a jeho cílem je utvrzení společných rysů notářské profese a definovat pravidla přeshraničních jednání. Nejdůležitější částí kodexu je soubor devíti obecných principů, přičemž prvním z nich je princip preventivní justice, tedy povinnost notáře předcházet možným sporům a povinnost zpravit strany o možnostech alternativního řešení sporu. Dalšími obecnými principy jsou zajištění právní jistoty, a to jasným definováním práv a povinností každé ze smluvních stran, loajálnost vůči státu, kterým byla na notáře delegována veřejná moc, služba veřejnosti, při které dle kodexu má notář funkci vykonávat čestně, pohotově a pečlivě a také nestrannost a nezávislost. V neposlední řadě klade Evropský deontologický kodex důraz na důvěrnost a služební tajemství, která se týká nejenom notáře, ale také jeho společníků a spolupracovníků, zodpovědnost, přičemž stanovuje, že notář nese odpovědnost za škodu jím způsobnou při výkonu povolání, avšak zodpovědná je pojišťovna, nadto stále vzdělávání, a to jak v oblasti práva, tak v oblasti technologií a v neposlední řadě kolegiálnost. Třetí část Evropského deontologického kodexu je věnována přeshraničním operacím, přičemž podkapitola 3.1 této části se zabývá výkladem pojmů a stanovuje všeobecná pravidla přeshraniční spolupráce evropských notářů. Jedná se celkem o šest pravidel, a to o dodržování deontologických zásad – tedy notář má povinnost řídit se právními předpisy země, v níž k operaci dochází, země svého původu a pravidly tohoto kodexu – dále je kladen důraz na kompetenci notáře a svobodnou volbu notáře ve smyslu, že každá fyzická či právnická osoba má právo zvolit si notáře a poplatit jeho služby v souvislosti se spoluprací s územně příslušným notářem. Informovanost klienta, spolupráce mezi notáři a reklama jsou posledními třemi všeobecnými principy tohoto

¹⁰⁷ Viz preambule Kodexu CNUE.

¹⁰⁸ Viz preambule Evropského deontologického kodexu.

kodexu. Podkapitola 3.1.6. kodexu, jež se zabývá reklamou předepisuje, že notář má právo zpravovat veřejnost o svých službách, avšak nesmí tím být porušena jeho nestrannost a nezávislost a reklamu v jeho prospěch nesmí provádět třetí osoba.

3.6.1 Etické kodexy notářské profese ve vybraných evropských zemích

Ačkoliv v České republice absentuje ucelený etický kodex notářského stavu, zcela naopak je tomu v jiných evropských zemích a na ukázkou toho, jak by mohla být eventuálně upravena notářská etika v České republice budou představeny etické kodexy ve Slovenské republice a v Polské republice. Tyto dva evropské státy byly vybrány především z důvodu, že se jedná o sousední státy České republiky a zároveň o státy s latinským typem notářství.

3.6.1.1 Etické kodexy notářské profese ve Slovenské republice

Stejně jako v České republice je notářský stav ve Slovenské republice organizovaný na samosprávném principu s povinným členstvím v orgánu zájmové samosprávy, tedy v notářské komoře. Notářská komora Slovenské republiky je stavovskou organizací, jejímž posláním je ochrana zájmů slovenských notářů, správa notářské agendy a zastupování notářů ve styku s orgány veřejné moci a veřejností – je tedy obdobou Notářské komory České republiky.¹⁰⁹ Komora se dělí na pět orgánů, a to na konferenci notářů, prezidium komory, revizní komisi, disciplinární komisi a vzdělávací komisi.¹¹⁰

Právě konference notářů schválila dne 5. května 2000 Etický kódex notára, tedy dokument, který v České republice zatím chybí. Tento kodex je založený na zásadách evropské právní kultury a nejvyšších standardech notářského stavu. Po jmenování musí každý notář složit slib do rukou prezidenta komory, ve kterém přísahá, že se s Etickým kodexem seznámil a dále má notář povinnost s kodexem obeznámit své pracovníky.¹¹¹

¹⁰⁹ Notárska komora Slovenskej republiky: O Notárskej komore Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notar.sk/o-nk-sr/>.

¹¹⁰ Notárska komora Slovenskej republiky: Orgány komory [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notar.sk/organy-nk/>.

¹¹¹ TLÁŠKOVÁ, Š. Notářství v ... Slovensko [online]. 2015 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2015_1.pdf

Samotný Etický kódex se skládá ze čtyř částí, přičemž povinnosti v něm uvedené lze rozdělit na tři hlavní okruhy:

- povinnosti vůči státu a veřejnosti
- povinnosti vůči klientovi
- povinnosti vůči profesi.

Primární povinností notáře vůči státu a veřejnosti je loajálnost, neboť jak stojí v čl. 1 I. části Etického kódexu notára: „*Stát deleguje notáři část své veřejné moci: poskytuje mu pravomoc dávat listinám autenticitu. Notáře to zavazuje k tomu, aby byl vůči státu loajální, obětavě vykonával svůj úřad, ochotně poskytoval služby a rady každému, kdo ho o to požádá*“.

Mezi povinnosti notáře vůči klientovi patří prokázání rozumné míry ochoty vůči každé fyzické a právnické osobě, která se na něho obrátí, přičemž notář by měl vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby mezi ním a klientem vznikla důvěra. Dále má notář povinnost klienta informovat o rozsahu svých služeb a při výkonu svých služeb využít veškerých svých znalostí a dovedností.¹¹² Co se samotného vztahu ke klientovi týče, má podle čl. 4 III. části notář respektovat zájem klienta, a tedy rada notáře je dne čl. 4 odst. 2) III. části „*loajální, vedená zájmem na dobrou klienta, a ne s ohledem na zájmy notáře či dalších osob*“. Etický kódex notáře obsahuje i základní zásady notářského stavu, jež se vyskytují v českém právu, tedy zásadu nestrannosti v čl. 5 III. části a zásadu nezávislosti v čl. 6 III. části, zásadu mlčenlivosti notáře v čl. 7 III. části a zásadu úplatnosti notářské činnosti uvedenou v čl. 8 III. části kodexu. Nadto Etický kódex notára v čl. 8 v III. části uvádí a ctí zásadu čestnosti.

V třetí oblasti povinností, tedy vůči profesi, dominuje zásada důstojnosti, která říká, že notář má mít vždy na zřeteli, že reprezentuje nejenom sebe, ale také notářský stav jako celek – tato zásada se prolíná i českým notářským stavem.¹¹³ Velmi zajímavé je, že dle čl. 1 odst. 5 IV. části Etického kódexu má být důstojnost notáře promítnuta i ve vybavení jeho kanceláře. Mimoto je notář povinen při styku s jinými notáři vystupovat slušně a zdvořile a nesmí zneužít dobrou víru jiného notáře. Podle čl. 3 IV. části kodexu je povinností notáře dbát na kontinuální vzdělávání, a to ho v maximální možné míře udržovat a prohlubovat svoje znalosti – i zde tedy nalézáme podobnost s českými zásadami, a to konkrétně se zásadou kontinuity vzdělávání. V neposlední řadě má každý

¹¹² Podle čl. 2 III. části Etického kódexu notára.

¹¹³ Podle čl. 1 IV. části Etického kodexu notára.

slovenský notář povinnosti v souladu s čl. 4 IV. části kodexu i vůči Notářské komoře Slovenské republiky – především má udělat vše pro dobré vztahy s komorou, má povinnost účastnit se konferencí komory a je taktéž etickou povinností notáře přijmou jmenování do funkce v samosprávných orgánech komory.

Slovenská republika je, stejně jako Česká republika, stranou CNUE, a tudíž se i slovenští notáři řídí Kodexem CNUE.¹¹⁴ Dále je Slovenská republika členským státem UINL, i pro ni tak platí Kodex UINL.¹¹⁵

3.6.1.2 Etické kodexy notářské profese v Polské republice

Polská Notářská komora (polsky Krajowa rada notarialna) je právnickou osobou, jež sdružuje jedenáct regionálních notářských komor v souladu s polským notářským řádem. Jejím hlavním účelem je úprava pravidel fungování regionálních notářských komor, vydávání stanovisek a návrhů pro účely notářského stavu a podpora a rozvoj polského notariátu.¹¹⁶

Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza, tedy polský kodex profesní etiky notářů v Polské republice je platný od 1. ledna 1998 a vyznačuje ty nejdůležitější morální zásady. Kodex se člení do šesti kapitol a sedmačtyřiceti paragrafů. Kapitola první obsahuje obecná nařízení a jeho § 4 říká, že v případě porušení kodexu bude notář stíhán podle příslušných ustanovení polského notářského řádu. Druhá kapitola je věnována povinnostem notáře a stejně jako v České republice musí být polský notář dle ust. § 6 etického kodexu nezávislý a nestranný. Dle ust. § 11 platí i v Polské republice kárná odpovědnost notáře v případě, že poruší pravidla profesní etiky. Kapitola třetí je věnována vztahu notáře a jeho klienta, přičemž je důraz kladen na vůli klienta a zachování důstojnosti notářského stavu. Ve čtvrté kapitole kodex uvozuje zásadu loajality, a především stanovuje základní charakteristiky nekalosoutěžního chování, které odsuzuje. Tato kapitola je stejně tak věnována vztahům mezi notáři a vztahům mezi notářem a jeho kandidáty a koncipienty. V poslední, tedy šesté kapitole, jsou uvedeny povinnosti polské notářské komory vůči notářům, a patří sem především povinnost komory pečovat o čest notářů, zajištění dodržování notářského

¹¹⁴ Notaries of Europe: Full members [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notariesofeurope.eu/en/the-cnue/members/>.

¹¹⁵ UINL: Member notariats [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.uinl.org/member-notariats>.

¹¹⁶ Krajowa rada notarialna: Polish national council of notaries republiky [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://krn.org.pl/en/notariat-in-poland/polish-national-council-of-notaries>.

řádu a zajištění řádného a efektivního výkonu notářské profese. Naproti tomu je povinností notáře dbát na spolupráci s komorou a být loajální vůči jejím orgánům.¹¹⁷

Polská notářská komora je aktivním členem CNUE i UINL.¹¹⁸¹¹⁹ Na poli notářství Polská republika taktéž hojně spolupracuje s Českou republikou – dodnes účinná smlouva pochází z roku 1987.¹²⁰ Následkem evropské integrace obou států byla celá řada ostatních právních norem nahrazena právními předpisy Evropské unie.

Porovnáme-li tedy situaci na poli etických kodexů notářů v České republice, Slovenské republice a v Polské republice, dojdeme k závěru, že ačkoliv v České republice ucelený etický kodex chybí, je úprava podobná jako v ostatních dvou zemích. Nadto je též nutné uvést, že všechny tyto tři státy jsou členy UINL a CNUE. Ve všech třech porovnávaných státech právní úprava ctí zásadu důstojnosti, zásadu úplatnosti, zásadu nestrannosti a nezávislosti a dále zásadu mlčenlivosti. Oproti polským a českým notářům nadto slovenští notáři mají povinnost složit slib ohledně seznámení se s Etickým kodexem notára a oproti slovenským a českým notářům mají ti polští výslovně stanovenou povinnost čestnosti.

3.7 Dohled a kárné řízení

3.7.1 Dohled

Je nezbytně nutné dbát na dodržování profesní etiky notáři, neboť notáři v určitých záležitostech vystupují jako zástupci státu, a tudíž i tento stav podléhá státnímu dohledu.¹²¹

¹¹⁷ Wolters Kluwer: Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza [online]. 1997 [cit. 2024-02-08] Dostupné z: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/akty-korporacyjne/kodeks-etyki-zawodowej-notariusza-285788677>.

¹¹⁸ UINL: Member notariats [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.uinl.org/member-notariats>.

¹¹⁹ Notaries of Europe: Full members [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notariesofeurope.eu/en/the-cnue/members/>.

¹²⁰ Jedná se o smlouvu mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních (Sbírka zákonů 1989, nr 42, v Polsku text vyhlášený [v:] Dz. U. 1989 r., Nr 39, poz. 210). Česká republika a Slovenská republika se staly po rozpadu nástupci této smlouvy. Tato smlouva ve vztahu k České republice byla dále doplněna Smlouvou mezi Polskou republikou a Českou republikou o změně a doplnění Smlouvy mezi PLR a ČSSR (Dz. U. 2005 r., Nr 222, poz. 1911) – přičemž změna a doplnění se netýkají občanskoprávních vztahů.

¹²¹ SOBEK, T. a kolektiv. Právní etika. 1. vyd. Praha: Leges, 2019, 232. s. ISBN 978-80-7502-333-9.

Státní dohled vykonává Ministerstvo spravedlnosti, jako ústřední orgán státní správy, a to v souladu s ust. § 45 NotŘ nad notářskou činností podle ust. § 2 NotŘ a nad ověřováním listin ve vztahu k cizině. V rámci organizačních složek Ministerstva spravedlnosti vykonává státní dohled sekce Dohledu a justice, odbor Dohledu a kárné agendy, a to oddělení Exekutorů, notářů a advokátů. Samotný dohled je vykonáván v souladu s ustanoveními zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád) a NotŘ prostřednictvím kontrol, a to jak plánovaných, tak i nahodilých, a dále na základě podaných stížností. Podle ust. § 46 NotŘ se dohled provádí: „zejména kontrolou spisů, listin a předmětů úschov, dále kontrolou knih protestů, knih žádostí o výpis z evidence Rejstříku trestů, rejstříků, ověřovacích knih a ostatních evidenčních pomůcek“ a drobné nedostatky v činnosti či drobné poklesky jsou vytknuty.

Notářská komora České republiky vykonává dohled nad činností regionálních notářských komor, nad činností notářů a nad vedením notářských úřadů. Regionální notářské komory poté vykonávají dohled nad činností notářů ve svém obvodu, přičemž alespoň jednou za tři roky by se měl notář podrobit kontrole. Regionální komory vykonávají kontrolu nad dodržováním předpisů, nad vedením notářského úřadu a dále též sjednocují nejednotné postupy notářů. Dohled v rámci pozůstalostního řízení je vykonáván prostřednictvím stížností či z vlastní iniciativy komor. Komora se smí zaobírat pouze průtahy, nevhodným chováním notáře či narušováním důstojnosti řízení, neboť přezkum úkonů probíhá prostřednictvím řádných a mimořádných opravných prostředků soudů.

3.7.2 Kárná odpovědnost a kárné řízení

Notářský řád taxativně vyjmenovává subjekty, které se mohou dopustit kárného provinění – kárně odpovědný je notář, notářský koncipient i notářský kandidát.¹²² Až do 1. července 2009 nebyli notářští kandidáti či notářští koncipienti kárně odpovědní, neboť se vycházelo z toho, že byli odpovědni notáři na základě pracovního poměru.¹²³ Extenzivním výkladem není možné mezi subjekty kárného provinění zahrnout další pracovníky notářské kanceláře, jako například notářské tajemnice, neboť jim je jejich pochybení povinen vytknout notář. Má se za to, že notář je odpovědný za fungování svého úřadu, organizaci práce v něm, výběr zaměstnanců, způsob jejich výběru a jejich zaškolení. Kárným proviněním je podle ust. § 48 odst. 2 NotŘ: „závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem,

¹²² Podle ust. § 48 odst. 1 NotŘ.

¹²³ BÍLEK, cit. 42, str. 242.

s výjimkou zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo předpisem Komory, anebo usnesením orgánu notářské samosprávy, nebo závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním“. Dojde-li k závažnému či opětovnému porušení povinností, a to jak notářem, tak i notářským koncipientem či notářským kandidátem, přistoupí se ke kárnému řízení.

Úpravu kárného řízení nalezneme v ust. §§ 48 až 51 NotŘ, přičemž v podle ust. § 48 odst. 3 lze notáři jako kárné opatření uložit písemné napomenutí, pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy a jako opatření *ultima ratio* lze notáře i odvolat. Notářský kandidát smí být dle ust. § 48 odst. 4 písemně napomenut, může mu být uložena pokuta až do výše dvacetinásobku minimální mzdy či může být odvolán ze zastupování, figuruje-li jako zástupce notáře. Kandidátovi lze oproti tomu jako kárné opatření uložit písemné napomenutí či pokutu až do výše pětinasobku minimální měsíční mzdy. Za kárné provinění lze uložit vždy jen jedno kárné opatření.

Písemné napomenutí

Napomenutí je nejmírnější formou opatření, a ačkoliv je v zákoně uvedeno, že napomenutí je písemné, v praxi je často vyřčeno ústně.¹²⁴

Jako kárné opatření bylo uloženo písemné napomenutí například v případě, kdy se notářka dopustila kárného provinění, vytýkaného kárnou žalobou kárného žalobce tím, že umožnila třetím osobám nahlédnout do dědického spisu a pořídila jim fotokopii závěti a přípis jejich právního zástupce.¹²⁵

Pokuta

Minimální mzda¹²⁶ je upravena v nařízení vlády č. 465/2022 Sb., ze dne 21. prosince 2022 a od 1. ledna 2024 činí 18.900 Kč. V souladu s ust. § 48 odst. 7 NotŘ připadá výnos z pokut té notářské komoře, jejímž členem je daný notář nebo v jejímž seznamu notářských kandidátů či notářských koncipientů je zapsaná daná osoba.

¹²⁴ KOŽIAK, Jaromír. Notářský řád. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018, str.167. ISBN 978-80-7598-283-4.

¹²⁵ MRZENA, E. Z rozhodování kárné komise. Ad Notam 2/2010 [online]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2010_2.pdf/.

¹²⁶ Minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu.

Odvolání notáře

V případě, že notáři je jako kárné opatření uloženo odvolání, nesmí být poté po dobu pěti let notářem znovu jmenován. Pětiletá doba je stanovena i pro odvolané kandidáty, kteří nesmí po odvolání po dobu pěti let být ustanoveni zástupci notáře a nesmí být jmenováni notářem. Toto opatření je uloženo v případě, že notář porušil svoje povinnosti úmyslně nebo zvláště závažným způsobem.¹²⁷

Kárné opatření odvolání notáře může být notáři uloženo v kárném řízení, jestliže závažně nebo opětovně poruší povinnost stanovenou mu notářským řádem nebo jiným právním předpisem [§ 48 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)]. Tímto jiným právním předpisem je podle § 4 notářského řádu a § 38 OSŘ také občanský soudní řád.

O skutečnosti, zda se notář, kandidát či koncipient dopustil kárného provinění a o kárném opatření rozhoduje podle ust. § 49 odst. 1 pro danou věc ustanovený tříčlenný senát, jenž se skládá z předsedy a dvou přísedících z řad členů kárné komise. Členové jsou vybíráni losem a nesmí být žádným způsobem podjatí v daném řízení. Samotné kárné řízení se zahajuje na návrh, jenž nese název kárná žaloba. Dle ust. § 49 odst. 4 je oprávněn kárnou žalobu podat ministr spravedlnosti, prezident Notářské komory České republiky, prezident republiky, předseda krajského soudu a předseda okresního soudu, tedy kárný žalobce. Kárnou žalobu je nutné podat k Notářské komoře České republiky, a to do 6 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o kárném provinění dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.¹²⁸ Samotná kárná žaloba musí splňovat náležitosti uvedené v ust. § 49 odst. 6 NotŘ a poté musí být o jejím podání vyrozuměn daný notář předsedou kárné komise. Notář je poučen o jeho právu zvolit si obhájce a o jeho právu vyjádřit se ke skutečnostem, jež jsou mu kladeny za vinu a navrhnout důkazy na svou obhajobu. V případě, že není kárným žalobcem, vyrozumí se o kárném řízení taktéž ministr spravedlnosti. Dovolují-li to okolnosti, je vše připraveno tak, aby o vině či nevině bylo rozhodnuto v rámci jednoho jednání. O vině či nevině rozhoduje kárný senát většinou hlasů a v případě, že se prokáže vina notáře, tak mu je uloženo jedno z kárných opatření a v opačném případě je notář zproštěn kárného obvinění. Proti rozhodnutí kárného senátu lze podat do patnácti dnů od jeho doručení odůvodněné odvolání, jenž má odkladný účinek. O odvolání poté v souladu s ust. § 50 odst. 4 NotŘ rozhoduje pro danou věc ustanovený pětičlenný kárný senát složený ze dvou členů prezidia

¹²⁷ KOŽIAK, cit. 89, str.167.

¹²⁸ Podle ust. § 49 odst. 5 NotŘ.

Notářské komory České republiky a třech členů jmenovaných na návrh prezidia prezidentem Notářské komory. V souladu s ust. § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, lze proti vydanému rozhodnutí odvolacího kárného senátu podat žalobu ke správnímu soudu, kterým bude Městský soud v Praze. Příslušný správní soud věc přezkoumá a v případě důvodnosti o věci rozhodne.¹²⁹ U kárného provinění funguje institut zahlázení, kdy po uplynutí pěti let od právní moci rozhodnutí o uložení kárného opatření se pro účely kárné odpovědnosti hledí na notáře, kandidáta nebo koncipienta, jako by nebyl pro kárné provinění stíhán a jestliže výkon kárného opatření do té doby neskončil, kárný postih se zahlašuje vykonáním kárného opatření.¹³⁰

Kárné opatření ve formě odvolání bylo uloženo notáři podle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, čj. 11 Ca 136/2007-40. Notář se dopustil kárného provinění tím, že svou nečinností způsobil ve vyjmenovaných dědických spisech zbytečné a zcela neodůvodněné průtahy, a v důsledku jeho nečinnosti tak nebyly věci projednány bez zbytečného odkladu, přičemž k nápravě nedošlo ani po předchozím písemném upozornění okresního soudu.

Kárné řízení je dále upraveno Kárným řádem, což je interní předpis Notářské komory České republiky, jenž byl přijat dne 16. června 2009 sněmem Notářské komory České republiky. Kárný řád se skládá z preambule a osmi částí, a to:

- **Část první – Účel předpisu**
- **Část druhá – Kárná komise:** Dle části druhé tohoto předpisu svolává kárnou komisi její předseda, který jednání komise řídí. Komise je usnášeníschopná a schopna přijmout rozhodnutí, je-li přítomna nadpoloviční většina členů komise. Komise se schází podle potřeby, nejméně ovšem jednou ročně, kdy vyhodnocuje poznatky získané v rámci kárných řízení a předkládá o nich zprávu sněmu Notářské komory České republiky.
- **Část třetí – Kárné orgány:** Část třetí Kárného řádu za kárné orgány považuje kárný senát a odvolací kárný senát. Určení členů kárného senátu je v souladu s ust. § 3 Kárného řádu prováděno losem předsedou komise ihned po zahájení kárného řízení. Zanikne-li funkce některého z členů v průběhu kárného řízení, určí předseda nového člena a písemně ho jmenuje. Z projednávání je vyloučen člen kárného senátu, pokud lze mít důvodnou

¹²⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2015, č. j. 5 A 302/2011-59.

¹³⁰ Podle ust. § 50a NotŘ.

pochybnost o jeho nepodjatosti a na základě námitky účastníka či z podnětu člena kárného senátu o vyloučení rozhoduje předseda kárného senátu¹³¹.

- **Část čtvrtá – Kárná žaloba:** Čtvrtá část předpisu se zabývá kárnou žalobou, přesněji případem, kdy kárná žaloba má nedostatky – v tomto případě vyzve navrhovatele k odstranění vad a dá mu k tomu dostatečnou lhůtu, která nesmí být kratší než jeden týden a delší než dva týdny od doručení výzvy k opravě. Je-li kárná žaloba v pořádku, je stejnopis či kopie doručena obviněnému, který má právo se k ní vyjádřit.
- **Část pátá – Zastavení a přerušování kárného řízení:** Jednání kárného senátu je nutné zastavit, nedojde-li k odstranění vad kárné žaloby ve lhůtě, přičemž o přerušování či o zastavení řízení lze rozhodnout i bez jednání.
- **Část šestá – Řízení vedené kárným senátem:** Jednání kárného senátu je vždy neveřejné a je předsedou vedeno tak, aby bylo co nejefektivněji dosaženo podkladů pro spravedlivé posouzení a rozhodnutí ve věci. V souladu s ust. § 20 Kárného řádu: „přihlíží kárný senát zejména k povaze skutku a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k osobě kárně obviněného a míře jeho zavinění, jakož i k jeho osobním poměrům¹³²“.
- **Část sedmá – Odvolací řízení:** Úvodní pasáž části sedmé je věnována zásadám odvolacího řízení, mezi které patří provádění důkazů pouze v případě pochybností o pravdivosti skutkových zjištění. Samotný přezkum je provádět v rámci vytýkaných vad odůvodněnosti výroků a správnosti postupu v kárném řízení.
- **Část osmá – Ustanovení společná, přechodná a závěrečná:** Náklady kárného řízení jsou stanoveny podle § 49c odst. 4 NotŘ paušálně ve výši 10.000, - Kč.

V případě, že dojde k zániku funkce notáře či ke skončení pracovního poměru notářského kandidáta či notářského koncipienta se kárné řízení zastaví. Souběžně s kárným řízením může být také zahájeno trestní či správní řízení, tudíž je možné udělit dané osobě kárný postih i v případě, že již byl v téže věci pravomocně odsouzen v trestním řízení.

¹³¹ Podle ust. § 4 Kárného řádu.

¹³² Podle ust. § 20 Kárného řádu.

Závěr

Profesní etika notářů v České republice je velice komplexním tématem, které se dotýká mnoha vědních oborů a velkého množství filozofických nauk. V úvodu této diplomové práce bylo autorkou za cíl předsevzato vyložení základních pojmů ze sféry profesní etiky, podrobný rozbor základních zásad notářské etiky a dále popis aktuálního stavu profesní etiky v České republice, přičemž autorka má za to, že tomuto cíli dostála. Hlavním přínosem této diplomové práce je poskytnutí komplexního souboru zásad notářské etiky a sestavení přehledu právní úpravy týkající se profesní etiky notářů.

Při práci bylo vycházeno především ze znění konkrétních zákonů a z odborné literatury vztahující se k dané otázce. Za důležité východisko pro tuto diplomovou práci považuje autorka především komentář k NŘ a dále časopis Ad Notam, přičemž judikatura byla uváděna pouze pro dokreslení dané problematiky.

Notářský stav má na našem území dalekosáhlou historii, avšak oproti ostatním právnickým povoláním je etika notářské profese opomíjeným tématem – a to především v tom, že objem odborné literatury v oblasti notářské profesní etiky je mnohonásobně menší než objem odborné literatury v oblasti jakékoliv jiné právní profesní etiky. Ačkoliv jsou notáři v České republice vázáni dvěma etickými kodexy, a to Deontologickým kodexem Mezinárodní unie notářství a Evropským deontologickým kodexem Rady notářství Evropské unie, stále Česká republika svůj vlastní etický kodex postrádá. Prezident Notářské komory České republiky v jednom z podaných rozhovorů tuto absenci sice vytknul, ale ke dnešnímu dni žádný český notářský kodex stále dostupný není. V rámci této diplomové práce došlo k porovnání profesní etiky notářů s profesní etikou soudců, státních zástupců a advokátů a zároveň k porovnání situace na poli profesní etiky v České republice se situací v Polské republice a ve Slovenské republice a při psaní této diplomové práce bylo zjištěno, že i přes absenci uceleného etického notářského kodexu je profesní etika notářů v České republice na velmi vysoké úrovni a nepostrádá žádný z charakteristických rysů profesních etik ostatních právnických profesí. I přes toto zjištění je ovšem autorka toho názoru, že povolání tak důstojné, jako je notářství, by si ucelený etický kodex přece jen zasloužilo.

Seznam použitých zkratk

Kodex UINL	Deontologický kodex Mezinárodní unie notářství
Notářský tarif	vyhláška č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
NotŘ	zákon č. 358/1992 České národní rady ze dne 7. května 1992 o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o advokacii	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o soudech a soudcích	zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky*. Vyd. v tomto překl. 3., v nakl. Academia 2. Praha: Academia, 2001, c1994. ISBN 80-200-0953-1.

BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. ISBN 978-80-260-5768-0.

BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0.

BÍLEK, P., ŠEŠINA, M. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-590-9.

BRÁZDA, J., Bébr, R., Šimek, P. *Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc*. Praha: Academia 1976.

ČERMÁK, Karel, VYCHOPĚŇ, Martin. *Etický kodex – komentář (čl. 1-34)*. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslava kol. *Zákon o advokacii. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 439. ISBN 978-80-7179-248-2

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. *Právnícké učebnice (Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, str. 21. ISBN 978-80-7380-652-1.

HAPLA, Martin a FRIEDEL, Tomáš. *Profesní etika právníků*. Merit coursebook selection. Brno: Nugis Finem Publishing, [2022], str. 44. ISBN 978-80-7614-007-3.

HENDRYCH, Dušan. *Právnícký slovník*. 2., rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 1320 s. ISBN 80-717-9740-5

HERZOGOVÁ, Zuzana. Policejní etika. Praha: Zuzana Herzogová, 2003, str. 70. ISBN 80-238-9984-8.

JANOTOVÁ, Helena; SCHELLE, Karel a SCHELLEOVÁ, Ilona. *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN isbn80-86861-42-2.

KINDL, Vladimír a SKŘEJPEK, Michal. Právnický stav a právnické profese v minulosti. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-030-2.

MOLITERNO, James E., Paul D. PATON, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK a Vítězslav DOHNAL. Globální problémy profesní etiky právníků. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-838-4.

THOMPSON, Mel. Přehled etiky. *Filozofie (Portál)*. Praha: Portál, 2004, str. 11-14. ISBN 80-7178-806-6. **(4)**

SCHELLEOVÁ, Ilona. Notářství. Zlín: Živa, 1994. ISBN 80-901745-1-5.

SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace justice a právní služby. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. str. 162. ISBN 978-808-7071-68-7.

SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-051-4.

VALOVÁ, Katarína a kol. Notársky poriadok. Komentár. Bratislava. C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-89603-44-2. s 768-779.

1. Seznam použitých internetových zdrojů

Advokátní deník: Notářská komora ČR oslavila 30 let své existence [online]. 2023 [cit. 2023-11-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/10/06/notarska-komora-cr-oslavila-30-let-sve-existence/>

Exekutorská komora: Kdo je soudní exekutor? [online]. 2012 [cit. 2023-11-10]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/789-5-kdo-je-soudni-exekutor?w=>

Etický kodex: Etické zásady chování soudce. ANGYALOSSY, HAVELEC A KOL. Nejvyšší soud České republiky [online]. Brno, 6. 2020 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/\\$file/ETICK%C3%9D%20KODEX%20\(2\).pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/$file/ETICK%C3%9D%20KODEX%20(2).pdf).

FALTUS, J. a ŠVANDELÍKOVÁ, K. Rozhovor: JUDr. Martin Foukal, prezident Notářské komory ČR [online]. 2013 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/rozhovor-judr-martin-foukal-prezident-notarske-komory-cr_ea111345-0076-497a-af37-1ae05349936b

FOUKAL, M. Notáři bilancují po pěti letech. AD NOTAM 1/1998, str. 1 [online] Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhbpcw3s7gfpxgxzr&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>

JINDŘICH, M. Notářství v českých zemích do roku 1949. AD NOTAM Jubilejní číslo/2003, s. 2. [online] dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvladni-cs.pdf>

KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. Ad Notam 1/2010 [online]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2010_1.pdf

KOLÁŘOVÁ, K. Notářský zápis psaný na stroji bylo dokonalé literární dílo, říká Martin foukal [online]. 2019 [cit. 2023-12-06] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/notarsky-zapis-psany-na-stroji-bylo-dokonale-literarni-dilo-rika-martin-foukal.A190908_110402_ln_byznys_pravo_ssu

Krajowa rada notarialna: Polish national council of notaries republiky [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://krn.org.pl/en/notariat-in-poland/polish-national-council-of-notaries>

MRZENA, E. Z rozhodování kárné komise. Ad Notam 2/2010 [online]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2010_2.pdf

Notářská komora České republiky: Právník – notář – advokát: kdo je kdo a co pro vás může udělat? [online]. 2018 [cit. 2023-10-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze-udelat

Notaries of Europe: Full members [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notariesofeurope.eu/en/the-cnue/members/>

Notářská komora České republiky: Úschova peněz [online]. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-penez>

Notářská komora České republiky: Výkladová stanoviska [online]. [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/predpisy/vnitri-predpisy/vykladova-stanoviska/001.pdf>

Notářská komora České republiky: Výkladová stanoviska [online]. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/predpisy/vnitri-predpisy/vykladova-stanoviska/006.pdf>

Notárska komora Slovenskej republiky: O Notárskej komore Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notar.sk/o-nk-sr/>

Notárska komora Slovenskej republiky: Orgány komory [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.notar.sk/organy-nk/>

NOVOTNÁ, Š., Úvodník [online] 2020. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpwc3s7grpxgxzr&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

Sociologická encyklopedie: Profese [online]. 2018 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Profese>

TLÁŠKOVÁ, Š. Notářství v... Slovensko [online]. 2015 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2015_1.pdf

UINL: Member notariats [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.uinl.org/member-notariats>

WAWERKA, K. Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993 [online]. 2018 [cit. 2023-09-08] Dostupné z: https://www.nker.cz/casopis-ad-notam/detail/39_665-co-predchazelo-historickemu-datu-1-1-1993

Wolters Kluwer: Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza [online]. 1997 [cit. 2024-02-08] Dostupné z: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/akty-korporacyjne/kodeks-etyki-zawodowej-notariusza-285788677>

2. Seznam použitých právních předpisů

Etický kodex notára

Etický kodex soudců

Kancelářský řád přijatý sněmem Notářské Komory České republiky, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 24. 2. 2014

Kárný řád přijatý sněmem Notářské Komory České republiky, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 1. 7. 2009

Konkurzní řád přijatý sněmem Notářské Komory České republiky, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 15. 2. 2006

Nařízení vlády 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí

Organizační řád přijatý sněmem Notářské Komory České republiky, v platném znění od 30. 1. 2008

Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů

Prawo o notariacie, Dz.U. 1991 nr 22 poz. 91 ze dne 14. února 1991

Uchwała Nr 19 z późniejszymi zmianami Krajowej Rady Notarialnej z dnia 12 grudnia 1997 r.
Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku České advokátní komory
v platném znění (Etický kodex)

Volební řád orgánů notářské samosprávy přijatý Ministerstvem spravedlnosti ze dne 28. prosince
1992 č. 1/1992

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců
pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně dalších
zákonů (zákon o soudech a soudcích)

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím
nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o
notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/163 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně
dalších zákonů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci
svěřenských fondů

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zkušební řád přijatý sněmem Notářské Komory České republiky, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 15. 2. 2006

3. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 9. července 2015, sp. zn. IV.ÚS 799/15

Nález Ústavního soudu ze dne 14. prosince 2021, sp. zn. I. ÚS 1924/20

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, čj. 11 Ca 136/2007-40

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2015, č. j. 5 A 302/2011-59

Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 5080/2009 ze dne 20. 12. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3155/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1154/2012

Profesní etika notářů v České republice

Abstrakt

Tato diplomová práce nesoucí název „*Profesní etika notářů v České republice*“ si klade za cíl poskytnout systematický a komplexní přehled tohoto tématu. Notáři jsou v České republice velice důležitým stavební kamenem právního státu a těší se velké důvěře laické veřejnosti, a tím je kladem velký důraz na vysoký standard profesní etiky. Diplomová práce se exkurzem do oblasti vývoje notariátu, jeho zásad a do právních a stavovských předpisů, jež ho upravují.

Práce je uspořádána do třech hlavních částí, které se dále dělí na podkapitoly. První část této diplomové práce je věnována tématu etiky a morálky a propojení těchto filozofických nauk s právem. Podrobněji jsou v této části nastíněny oblasti etiky, jež tvoří základ profesní etiky v současné podobě. Dále je pojednáno o morálce a v neposlední řadě o trojstranném vztahu etiky, morálky a práva.

Druhá část práce je zaměřena na profesní etiku, a to především na vyložení tohoto fenoménu, jež v současné době nabývá na důležitosti. Pro řádné uvození tohoto tématu jsou vybrány právnické profese, jako je advokát, soudní exekutor, soudce a tyto profese jsou z hlediska profesní etiky a profesních kodexů představeny detailněji.

Třetí, a poslední část diplomové práce je v první řadě exkurzem do historie vývoje notářského stavu na našem území, neboť notářská profese má silnou historickou tradici. Následně je část věnována postavení notáře v současnosti – tedy podrobně popisuje oblasti notářské činnosti, věnuje se právní úpravě notářství, a především poskytuje sumář základních zásad a principů, na nichž je profesní etika notářů postavena. Ve svém závěru se diplomová práce zaměřuje na etické kodexy notářského povolání, a to jak na notářské etické kodexy jež jsou užívány v České republice, tak i na etické kodexy z vybraných evropských zemí. V neposlední řadě je pozornost upřena na státní dohled nad notářskou profesí a na význam kárné odpovědnosti a průběh kárného řízení.

Přínos této diplomové práce spočívá především v tom, že poskytuje přehledný soubor zásad notářské etiky a nabízí shrnutí aktuálních notářských etických kodexů.

Klíčová slova: profesní etika, notář, základní zásady notářství

Professional Ethics of Notaries in the Czech Republic

Abstract

This diploma thesis titled "*Professional Ethics of Notaries in the Czech Republic*", aims to provide a systematic and comprehensive overview of this topic. Notaries in the Czech Republic are a crucial part of the legal system and thus are trusted by the public, emphasizing a strong focus on a high standard of professional ethics. This thesis is an excursion into the development of the notary profession, its principles, and the legal and statutory regulations that govern it.

The thesis is organized into three main parts which are further divided into subchapters. The first part of this diploma thesis is dedicated to the topic of ethics and morality and to the connection of these philosophical disciplines with law. In this section, the areas of ethics that form the basis of contemporary professional ethics are outlined in detail. Additionally, the thesis discusses morality and, last but not least, the tripartite relationship between ethics, morality, and law.

The second part of the thesis is focused on professional ethics and is primarily explaining this phenomenon, which is currently gaining importance, in detail. To properly introduce this topic, legal professions such as attorney, bailiff and judge are selected. These professions are presented in more detail in terms of professional ethics and professional ethics codes.

The third and final part of the diploma thesis is, in the first place, an excursion into the history of the development of the notarial profession in our territory, as the notary profession has a strong historical tradition. Subsequently, this section is dedicated to the position of a notary in the present – describing in detail the areas of notarial activities, addressing the legal regulation of notaries, and, above all, providing a summary of the basic principles on which the professional ethics of notaries are based. In conclusion, the thesis focuses on the ethical codes of the notarial profession, both those used in the Czech Republic and those from selected European countries. Finally, attention is paid to state supervision of the notarial profession and the significance of disciplinary responsibility and the course of disciplinary proceedings.

The contribution of this diploma thesis lies primarily in providing a clear set of notarial ethical principles and offering a summary of current notarial ethical codes.

Key words: professional ethics, notary, basic principles of notaries